

**БОНКИ
МИЛЛИИ
ТОҶИКИСТОН**

ҲИСОБОТИ СУБОТИ МОЛИЯВӢ

2025

ПЕШГУФТОР

Ҳисоботи суботи молиявӣ ҳамасола таҳия карда шуда, таҳлил аз рӯйи хавфҳои берунӣ, макроиктисодӣ, низоми бонкӣ ва баҳодиҳии таъсири онҳоро дар давраи минбаъда чихати андешидани тадбирҳо баҳри коҳиш додани хавфҳо ва вусъат додани миёнаравии молиявӣ дар бар мегирад.

Маводи мазкур тибқи моддаи 6 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” ва Низомномаи №213 “Дар бораи Кумитаи суботи молиявии Бонки миллии Тоҷикистон” таҳия гардидааст.

Маълумоти дар ҳисобот дарҷгардида ба ҳолати 31 декабри соли 2025 асос ёфтааст. Дар ҳолати тағйир ёфтани усулҳои баҳисобгирӣ ё маълумоти қаблан истифодашуда дар ҳисобот, тағйирот дар нашрияҳои минбаъда имконпазир аст.

Ҳамаи ҳуқуқҳо махфӯзанд. Нусхабардорӣ ё истифодаи маълумоти дар ҳисобот инъикосёфта бо дарчи манбаъ иҷозат дода мешавад.

© 2025 Бонки миллии Тоҷикистон

734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 38/1;

тел.: + (992) 44 600-32-27

факс: + (992) 44 600-32-35

сомона: www.nbt.tj

e-mail: info@nbt.tj

МУҚАДДИМА

1. БАҲШИ УМУМӢ	3
2. ФАЗОИ МАКРОИҚТИСОДИИ ДОХИЛИЮ БЕРУНӢ ВА ДУРНАМО.....	4
2.1. Вазъи иқтисоди ҷаҳон	4
2.2. Вазъи макроиқтисодии кишвар	8
2.3. Вазъи бозори молиявӣ	12
2.4. Вазъи бозори амволи ғайриманкул	14
2.5. Вазъи бозори меҳнат	16
3. ВАЪЪИ НИЗОМИ МОЛИЯВӢ	18
3.1. Шарҳи низоми молиявӣ	18
3.2. Хавфҳо дар низоми бонкӣ	19
3.2.1. Хавфи таҷаммуъ	19
3.2.2. Хавфи асъорӣ	20
3.2.3. Хавфи қарзӣ	21
3.2.4. Хавфи пардохтпазирӣ	23
3.2.5. Хавфи даромадноқӣ	24
3.2.6. Хавфи қобили пардохт	26
3.2.7. Хавфи ҳамбастагӣ.....	27
3.2.8. Хавфи чуғрофӣ	28
4. НИЗОМИ ПАРДОХТ	29
5. НИЗОМИ СУҒУРТА	32
6. КОРҲОИ АНҶОМШУДА ДАР САМТИ ТАЪМИНИ СУБОТИ МОЛИЯВӢ	36
ИХТИСОРАҶО	40

1. БАҲШИ УМУМӢ

Ҳисоботи суботи молиявӣ дар доираи таҳлилҳои мушаххас осебпазирии ҳолати ҷорӣ иқтисоди миллӣ ва низоми молиявӣ ҚТ-ро нисбат ба хавфҳои дохилӣ ва берунӣ муайян месозад. Баҳодихии хавфҳои мазкур ва пешомади онҳо дар харитаи хавфҳои баҳши дахлдор инъикос карда мешаванд. Дар давраи ҳисоботӣ иқтисоди кишвар бо вучуди номуайяниҳо дар иқтисоди ҷаҳон ва идома ёфтани муҳолифатҳои тичоратӣ сиёсӣ бо назардошти таъсири эҳтимолии онҳо муътадил арзёбӣ мегардад.

Ҷадвали 1. Харитаи хавфҳо

Намуди хавф	Баҳодихӣ					Ояндабинӣ
	2021	2022	2023	2024	2025	
Хавфҳои берунӣ	2,7	2,8	3,0	2,8	2,6	↑
Хавфи макроиқтисодӣ	3,6	2,7	2,9	2,4	2,4	↔
Хавфи устувории қарзи давлатӣ	4,0	3,0	2,8	3,0	3,4	↔
Хавфи таҷаммуъ	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	↔
Хавфи асъорӣ	4,0	3,2	3,7	3,7	3,6	↔
Хавфи қарзӣ	2,8	3,1	2,9	2,0	2,8	↑
Хавфи пардохтпазирӣ	2,6	3,2	3,4	3,4	3,4	↔
Хавфи даромадноқӣ	2,6	1,8	1,6	1,8	1,8	↔
Хавфи қобили пардохт	2,3	1,7	2,0	1,6	1,6	↔

Эзоҳ:

Ранг	Ҳолати хавф	Ҳолгузорӣ
Сабз	Паст	0 то 1,5
Сабз-сар	Миёна	1,6 то 2,5
Сар	Осебпазир	2,6 то 3,5
Сар-қизил	Баланд	3,6 то 4,5
Қизил	Ниҳоят баланд	4,6 то 5

Баҳодихии таъсири пешомади хавфҳо (баҳши ояндабинӣ) аз рӯйи се ҳолат бо тирчаҳои самтдор нишон дода шудааст: *қоҳишёбии хавф (тирчаи самти поён дошта)*, *бетағйир мондани сатҳи хавф (тирчаи ду самт дошта)* ва *болоравии хавф (тирчаи самти боло дошта)*.

2. ФАЗОИ МАКРОИҚТИСОДИИ ДОХИЛИЮ БЕРУНӢ ВА ДУРНАМО

2.1. Вазъи иқтисоди чаҳон

Дар соли 2025 иқтисоди чаҳон, бинобар идомаёбии вазъи ногувори сиёсии чаҳон, инчунин муноқишаҳои минтақавӣ ва низоҳои ҳарбию тичоратӣ, зиёдшавии номуайянии сиёсати иқтисодӣ, қорӣ гардидани таҳримҳои нави иқтисодӣ байни кишварҳои абарқудрат, қанда шудани занҷираи таҳвил, ноустувории нархҳо дар бозорҳои қаҳонӣ ва пайомадҳои тағйирёбии иқлим, ноустувор ва мураккаб буд. Иқтисодиёти ҚТ ҳамчун қузъи қудонашавандаи чаҳон аз омилҳои беруна ва аз тағйирёбиҳои номусоиди иқтисодиёти кишварҳои минтақа вобаста мебошад.

Тибқи баҳогузори таҳлилгарони ХБА рушди иқтисодиёти чаҳон дар соли 2025 3,3 фоизро ташкил дода, дурнамо барои соли 2026 дар сатҳи 3,3 фоиз ва барои соли 2027 дар сатҳи 3,2 фоиз пешгӯӣ карда мешавад, ки дар муқоиса ба қимати миёнаи рушди иқтисоди чаҳон (3,7 фоиз) дар солҳои 2000-2019 пасттар мебошад. Илова бар ин, тағйирёбии рушди иқтисодӣ дар кишварҳои рушдбанда дар солҳои 2026-2027 дар сатҳи бештар аз 4,0 фоиз пешгӯӣ карда мешавад. Интизорӣ меравад, ки бо назардошти афзоиши ҳаҷми истихроҷи нафт, устувории талаботи дохилӣ ва идомаи ислоҳот, рушди иқтисодиёт дар минтақаи Ховари Миёна ва Осиёи Марказӣ аз 3,7 фоиз дар соли 2025 то ба 3,9 фоиз дар соли 2026 ва то ба 4,0 фоиз дар соли 2027 боло равад.¹

Бо вучуди устувор будани рушди иқтисоди қаҳонӣ, суръати он нисбат ба давраи пеш аз пандемия пасттар боқӣ мемонад. Ин нишон медиҳад, ки иқтисоди чаҳон ба марҳилаи рушди суст, вале нисбатан устувор ворид гардидааст.

Қоршиносони БҚ рушди иқтисоди қаҳонро дар соли 2025 дар сатҳи 2,7 фоиз баҳогузорӣ намуда, барои солҳои 2026 ва 2027 мувофиқан дар сатҳи 2,6 фоиз ва 2,7 фоиз пешгӯӣ кардаанд².

Истифодаи самараноки пешрафти технологӣ, хусусан рақамикунонӣ, қорӣ намудани зеҳни сунъӣ, сармоягузорӣ ба манбаҳои барқароршавандаи энергия ва низоми каммасрафи энергетикӣ, метавонад суръати афзоиши маҳсулнокиро тезонида, имкониятҳои рушди иқтисодиро густариш диҳад.

Қоринамоии босуръати зеҳни сунъӣ метавонад маҳсулнокиро ба таври назаррас бештар намуда, дурнамои рушди миёнамуҳлатро тезтар аз интизорӣ тақвият бахшад. Суръати баланди навоариҳо метавонад тамоюли рушди фаъолияти соҳибқориро тавсеа диҳад. Дар натиҷа, рушди иқтисоди қаҳонӣ метавонад дар соли 2026 то 0,3 б.ф. афзуда, дар давраи миёнамуҳлат ҳар сол вобаста ба суръати қоришавии зеҳни сунъӣ ва сатҳи омодагии кишварҳо аз 0,1 б.ф. то 0,8 б.ф. баланд шавад.

Тибқи ақоиди қоршиносони байналмилалӣ бознигарии интизориҳо нисбат ба афзоиши маҳсулноқӣ дар натиҷаи истифодаи зеҳни сунъӣ метавонад ба қоҳиши сармоягузорӣ оварда расонад ва ислоҳи ногаҳонии бозорҳои молиявиро ба вучуд орад. Танишҳои тичоратӣ метавонанд аз нав шиддат гиранд, ки боиси идомаи номуайянии ва таъсири манфии бештар ба фаъолияти иқтисодӣ мегарданд. Ҳамчунин, танишҳои сиёсати дохилӣ ё геосиёсӣ метавонанд сар зананд, ки сатҳи нави номуайяниро ба миён оварда,

¹ IMF “World Economic Outlook”, January 2026.

² World Bank Group “Global Economic Prospects”, January 2026.

иктисоди ҷаҳониро тавассути таъсир ба бозорҳои молиявӣ, занҷираи таъминот ва нархҳои молҳои асосӣ ҳалалдор созанд.

Татбиқи сиёсате, ки ба таҳкими субот ва баланд бардоштани устувории дурнамои рушди миёнамуҳлат равона шудааст, диққати чиддиро ба барқарорсозии захираҳои фискалӣ, ҳифзи суботи нархҳо ва низоми молиявӣ, коҳиш додани номуайяни ва татбиқи бетаъхири ислоҳоти сохторӣ талаб менамояд.

Дар соли 2025 нархи нафт дар сатҳи паст боқӣ монда, интизорӣ меравад, ки бинобар рушди сусти талаботи ҷаҳонӣ ва афзоиши устувори пешниҳоди нафт минбаъд низ коҳиш ёбад. Ҳамчунин, бо назардошти коҳишбӣ талаботи энергетикӣ дар шароити номуайяни, чандиртар шудани талаботи захиракунии Иттиҳоди Аврупо ва дурнамои пешниҳоди кофии гази моеъ дар давраи миёнамуддат, эҳтимоли дар сатҳи нисбатан маҳдуд боқӣ мондани нархи гази табиӣ ҷой дорад³.

Дар соли 2025 нархи молҳои асосӣ (энергия, металлҳо, ашёи хом) коҳиш ёфта, дар солҳои 2026–2027 бо эҳтимоли зиёд дар сатҳи нисбатан паст боқӣ мемонанд.

Дар соли 2025 сатҳи таварруми ҷаҳонӣ, бинобар сустшавии талаботи ҷаҳонӣ ва қавитар шудани сиёсати пулӣ дар кишварҳои рушдёрфта, то ба 4,1 фоиз коҳиш ёфт. Интизорӣ меравад, ки бинобар пастшавии нархи молҳои асосӣ ва талаботи дохилӣ, инчунин нархи бозори меҳнат, сатҳи таваррум то ба 3,4 фоиз дар соли 2026 ва 3,8 фоиз дар соли 2027 коҳиш меёбад. Аммо, бинобар ноустувории сиёсати иқтисодӣ, натиҷаҳои гуногуни таваррум имконпазир мебошанд. Таварруми паст ва назоратшаванда калиди устувории макроиктисодӣ, ки вазифаи асосии сиёсати пулию қарзӣ ҳисобида мешавад, мебошад.

Ҳамзамон, пастшавии нархҳои миёнасолони нафт ва маводи сӯзишворӣ, аз ҷумла бензин ва газ дар соли 2025, яке аз омилҳои асосии коҳишбӣ сатҳи таваррум дар бештари кишварҳои ҷаҳон маҳсуб меёбад. Дар робита ба ин, нархи як баррел нафти навъи Брент аз 73,8 долл ИМА дар моҳи декабри соли 2024 то ба 62,7 долл ИМА дар моҳи декабри соли 2025 коҳиш ёфта, дар соли 2026 коҳишбӣ он ба ҳисоби миёна то ба 60 долл ИМА пешгӯӣ карда мешавад. Бо назардошти афзоиши истеҳсоли нафт дар соли 2025, бозорҳои нафт дар соли 2026 бо эҳтимолияти зиёд бо номутавозунии афзоянда ва пешниҳоди аз ҳад зиёд рӯ ба рӯ хоҳанд шуд⁴.

Диаграммаи 2.1. Тағйирёбии нархи маҳсулот дар бозори ҷаҳонӣ

Манбаъ: маълумоти БҶ.

³ IMF “World Economic Outlook”, January 2026.

⁴ World Bank Group “Global Economic Prospects”, January 2026.

Талаботи афзуншаванда нисбат ба металлҳо барои дастгирии гузариш ба энергияи сабз, фаъолияти сусти соҳаи саноатро (бахусус дар Чин, ки тақрибан нисфи истеъмолоти ҷаҳонии металлро ташкил медиҳад) ҷуброн намуда, ба устувории нархи ҷаҳонии металлҳо дар солҳои 2026–2027 мусоидат хоҳад намуд. Бояд қайд намуд, ки нархи тилло дар соли ҳисоботӣ, бинобар талаботи зиёди сармоягузoron, идомаи харид аз ҷониби бонкҳои марказӣ ва пардохтпазир будани он дар шароити номуайянии сиёсӣ ва танишҳои геосиёсӣ тақрибан ба андозаи 42,0 фоиз афзуда, эҳтимолияти боқӣ мондани тамоюли мазкур дар ду соли оянда дар назар аст⁵.

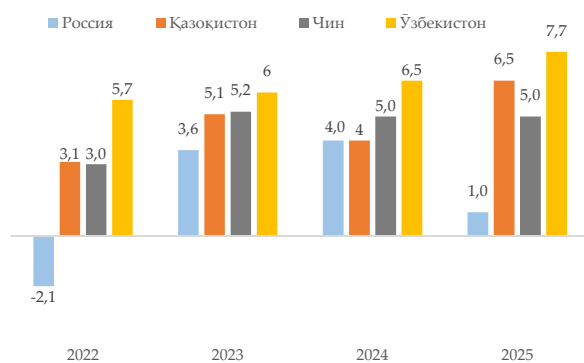
Тибқи дурнамо дар соли 2026 эҳтимолияти коҳишёбии сатҳи таваррум ва идома ёфтани рушди устувор дар аксари кишварҳо дар назар аст. Новобаста аз ин, хавфҳои асосӣ, ба монанди сиёсати ноустувори иқтисодӣ, низоъҳои геосиёсӣ ва тағйирёбии иқлим, метавонанд рушди иқтисоди ҷаҳонро сустртар намоянд.

Илова ба хавфҳои марбут ба сиёсати иқтисодӣ, танишҳои геосиёсӣ метавонанд шиддат гирифта, боиси болоравии навбатии нархи молҳо шаванд. Дар баробари ин, муноқишаҳо дар Ховари Миёна ва Украина, инчунин Венесуэла метавонанд бадтар шуда, мустақиман ба роҳҳои савдо, инчунин нархи ғизо ва энергия таъсир расонанд. Кишварҳои воридкунандаи мол метавонанд махсусан осебпазир бошанд, зеро болоравии нархи молҳо дар баробари устувор гардидани доллари ИМА таъсири ногувори стагфлятсионӣ хоҳад дошт.

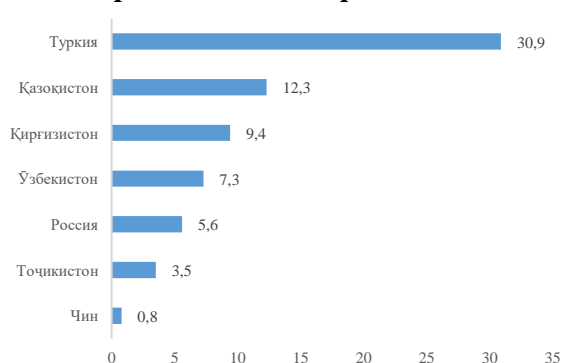
Дар баробари ноустувории вазъи сиёсӣ ва иқтисоди ҷаҳон масъалаи тағйирёбии иқлим ва пайомадҳои он солҳои охир ҷомеаи ҷаҳониро ба ташвиш овардааст. Ҷунки тағйирёбии иқлим ба соҳаҳои гуногуни иқтисодӣ тамоми кишварҳои ҷаҳон, аз ҷумла хушкшавии заминҳо, коҳишёбии ҳосилнокии маҳсулоти кишоварзӣ, зиёдшавии сарборӣ ба соҳаи энергетика, бад шудани вазъи экологӣ, зиёдшавии бемориҳо ва дар маҷмуъ ба сатҳи зиндагии аҳолии ҷаҳон таъсири худро мерасонад.

Тибқи маълумоти Раёсати омили давлатии Чин дар соли 2025 рушди иқтисоди ин кишвар 5,0 фоизро ташкил дод. Дар соли ҳисоботӣ бо вучуди коҳиш ёфтани талаботи дохилӣ, идомаи таназзул дар баҳши амволи ғайриманқул, инчунин номуайянии беруна вобаста ба сиёсати тарифии ИМА, Чин тавонист ба сатҳи ҳадафӣ рушди иқтисодӣ бирасад.

Диаграммаи 2.2. Рушди иқтисодӣ дар кишварҳои шарикони асосии савдои ҶТ

Диаграммаи 2.3. Таваррум дар кишварҳои шарикони савдо дар соли 2025

Манбаъ: маълумоти пешакӣ аз сомонаҳои расмӣи кишварҳои дахлдор.

⁵ World Bank Group “Global Economic Prospects”, January 2026.

Вазорати рушди иқтисоди Федератсияи Россия дар гузориши худ оид ба “Вазъи чорӣ дар иқтисодиёт” овардааст, ки дар ёздаҳ моҳи соли 2025 рушди иқтисоди Россия 1,0 фоизро ташкил дод.

Мувофиқи маълумоти Хадамоти федералии омери давлатии Федератсияи Россия сатҳи таварруми солона аз 9,5 фоиз дар соли 2024 то ба 5,6 фоиз дар соли 2025 паст шуд, ки аз нишондиҳандаи мақсаднок (4,0 фоиз) бештар мебошад. Коҳишёбии иқтисодиёти Россия дар соли ҳисоботӣ асосан бо татбиқи сиёсати қатъии пулию қарзӣ ва ҳадафгирии таваррум вобастагӣ дорад.

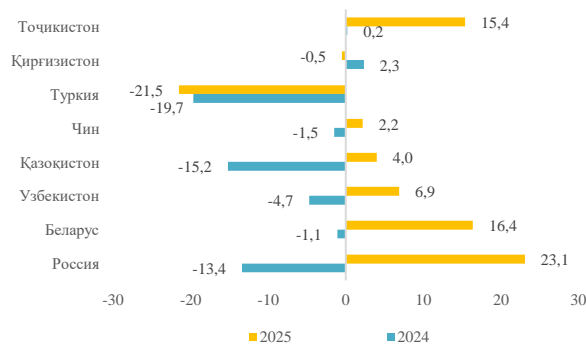
Тибқи маълумоти Вазорати иқтисоди миллии Ҷумҳурии Қазоқистон, бинобар татбиқи чорабиниҳо чиҳати гуногунсозии иқтисодиёт, дар соли 2025 рушди иқтисодиёт 6,5 фоизро ташкил дод. Қобили қайд аст, ки дар соли ҳисоботӣ иқтисодиёти Қазоқистон рушди бемайлони нишон дода, бори аввал ҳаҷми ММД аз 300,0 млрд долл ИМА зиёд шуд. Новобаста аз ин, сатҳи таваррум дар ин кишвар баланд (12,3 фоиз) боқӣ мемонад. Таварруми баамалода дар ин кишвар асосан аз ҳисоби болоравии нархи маҳсулоти хӯроқворӣ (13,5 фоиз), тарофаҳои хизматрасонӣ (12,0 фоиз) ва маҳсулоти ғайрихӯроқворӣ (11,1 фоиз) ба миён омадааст.

Мувофиқи маълумоти Кумитаи миллии омери Ҷумҳурии Ўзбекистон дар соли 2025 рушди иқтисоди ин кишвар ба 7,7 фоиз ва сатҳи таваррум ба 7,3 фоиз баробар гардид.

Бояд қайд намуд, ки дар соли 2025 сатҳи таваррум дар аксарияти кишварҳои минтақа ва шарикони асосии савдои ҚТ баланд чамъбаст гардид. Мувофиқи маълумоти дастрасгардида дар соли 2025 таварруми пасттарин дар Ҷумҳурии Мардумии Чин дар сатҳи 0,8 фоиз ва таварруми баландтарин дар Туркия дар сатҳи 30,9 фоиз ба қайд гирифта шуд. Тибқи ақидаи коршиносон сабаби баланд будани сатҳи таваррум дар Туркия пеш аз ҳама заиф шудани пули миллӣ, болоравии нархи маводи ғизоӣ ва интизориҳои таваррум мебошад.

Бо назардошти вазъи иқтисоди ҷаҳон ва таъсири омилҳои гуногуни иқтисодию иҷтимоӣ, дар соли 2025 қурби расмии пули миллии аксари кишварҳои шарикони асосии савдои ҚТ нисбат ба доллари ИМА тағйир ёфтанд. Аз ҷумла, қурбҳои рубли Россия (23,1 фоиз), рубли Беларус (16,4 фоиз), суми Ўзбекистон (6,9 фоиз), тангаи Қазоқистон (4,0 фоиз) ва юани Чин (2,2 фоиз) устувор гардида, қурбҳои лираи Туркия (21,5 фоиз) ва соми Қирғизистон (0,5 фоиз) нисбат ба доллари ИМА коҳиш ёфтанд.

Диаграммаи 2.4. Тағйирёбии қурби пули миллии шарикони савдо нисбат ба доллари ИМА дар соли 2025

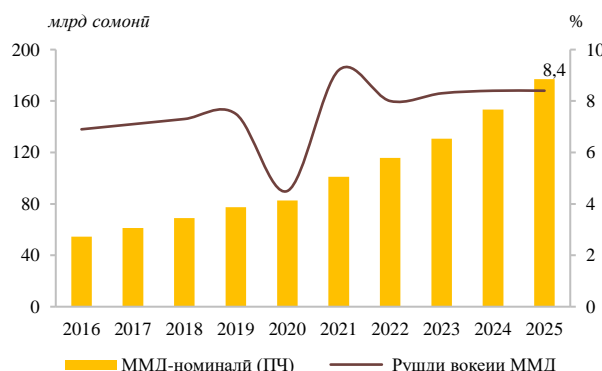
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

2.2. Вазъи макроиктисодиёти кишвар

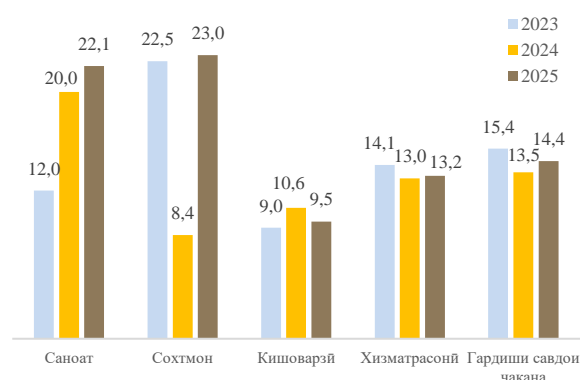
Новобаста аз идома ёфтани шиддатнокии вазъи геосиёсии ҷаҳон, муноқишаҳои минтақавӣ ва низоҳои ҳарбию тичоратӣ, ҷорӣ гардидани таҳримҳои нави иқтисодӣ байни кишварҳои абарқудрат, дар натиҷаи ҷораандешии саривақтӣ муътадили вазъи макроиктисодӣ ва низоми бонкии кишвар таъмин карда шуд.

Маҷмуи маҳсулоти дохилӣ. Дар соли 2025 ҳаҷми номиналии ММД ба 176,9 млрд сомонӣ баробар гардид, ки нисбат ба соли қаблӣ 15,3 фоиз зиёд мебошад.

Диаграммаи 2.5. Афзоиши номиналӣ ва рушди воқеии ММД дар ҚТ

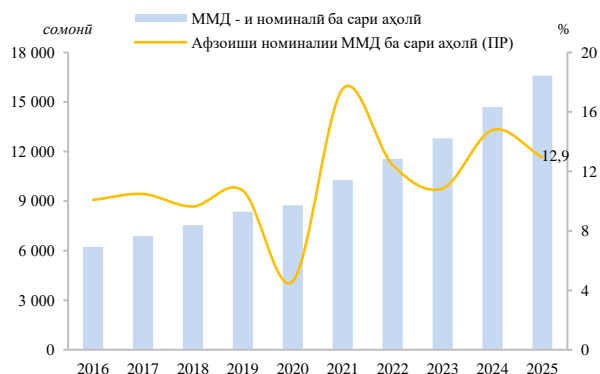
Диаграммаи 2.6. Рушди соҳаҳои ММД

Манбаъ: маълумоти Агентии омор ва ҳисобҳои БМТ.

Суръати рушди воқеии ММД бошад, 8,4 фоизро ташкил дод, ки аз ҳисоби рушди соҳаҳои сохтмон (23,0 фоиз), саноат (22,1 фоиз), гардиши савдои ҷакана (14,4 фоиз), хизматрасонии пулакӣ (13,2 фоиз) ва кишоварзӣ (9,5 фоиз) таъмин карда шуд.

Диаграммаи 2.7. ММД ба сари аҳоли ва тамоюли он дар ҚТ

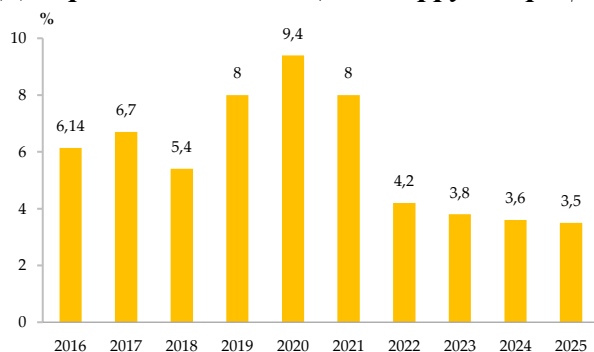

Манбаъ: маълумоти Агентии омор ва ҳисобҳои БМТ.

ММД ба сари аҳоли бошад, дар соли 2025 бо ифодаи сомонӣ 16 600,7 сомонӣ ва бо асъори хоричӣ 1 657,1 долл ИМА-ро ташкил намуд, ки нисбат ба соли 2024 мутаносибан ба андозаи 12,9 фоиз ва 21,7 фоиз зиёд мебошанд.

Таваррум. Дар соли 2025, новобаста аз ноустувории нархҳо дар бозорҳои ҷаҳонӣ, дар кишвар таваррум дар сатҳи муътадил нигоҳ дошта шуд. Он нисбат ба соли гузашта ба андозаи 0,1 б.ф. коҳиш ёфта, ба 3,5 фоиз баробар гардид, ки дар ҳудуди поёнии ҳадафи муқарраршуда (5 фоиз ± 2 б.ф.) қарор дорад. Дар соли ҳисоботӣ таваррум аз ҳисоби болоравии нархи маҳсулоти хӯрокворӣ (4,5 фоиз), молҳои ғайрихӯрокворӣ (1,5 фоиз) ва хизматрасониҳои пулӣ (5,7 фоиз) ба амал омад.

Диаграммаи 2.8. Сатҳи таваррум дар ҚТ

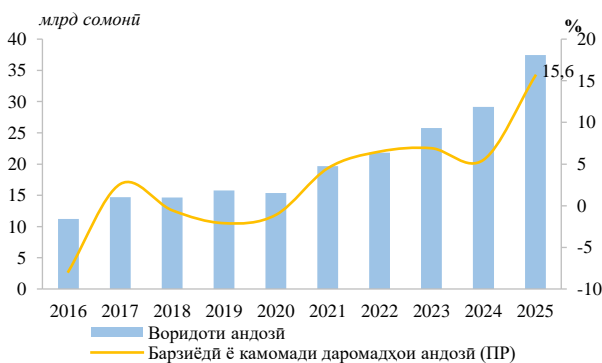
Манбаъ: маълумоти Агентии омор ва ҳисобҳои БМТ.

Бучети давлатӣ. Бучети давлатӣ захираи асосии маблағҳои пулӣ мебошад, ки дар шакли нақшаи давлатӣ оид ба чамбоварӣ, аз нав тақсим кардан ва истифодаи маблағҳои пулӣ тартиб ёфта, дар шакли қонун қабул ва амалӣ карда мешавад. Даромади бучети давлатӣ асосан аз ҳисоби воридоти андозию ғайриандозӣ ташақкул ёфта, дар баробари ин грантҳо, барномаҳои сармоягузори давлатӣ, қарзҳои аз хориҷ воридшаванда ва маблағҳои махсуси ташкилотҳои бучетӣ низ ба ҳисоб гирифта мешаванд.

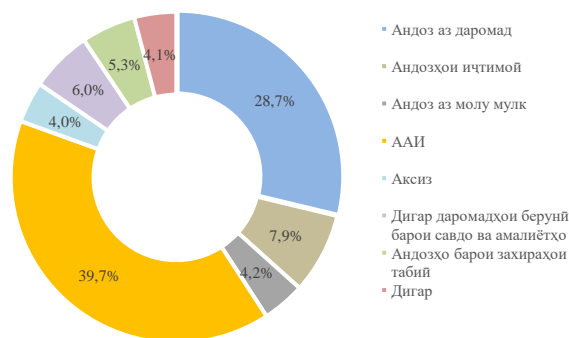
Дар соли 2025 нақшаи қисми умумии даромади бучети давлатӣ дар сатҳи 113,2 фоиз иҷро гардида, воридоти маблағҳо 60 349,1 млн сомониро ташкил дод, ки нисбат ба нақшаи аниқшуда 7 034,8 млн сомонӣ зиёд мебошад. Дар соли ҳисоботӣ ҳаҷми умумии бучети давлатӣ нисбат ба ММД 34,1 фоизро ташкил намуд.

Нақшаи воридоти андозҳо дар соли ҳисоботӣ дар сатҳи 115,6 фоиз иҷро гардида, ба бучети давлатӣ 37,5 млрд сомонӣ маблағ ворид гардид, ки ҳиссаи он дар ҳаҷми умумии бучети давлатӣ то ҳол назаррас (62,1 фоиз) мебошад.

Диаграммаи 2.9. Иҷроиши нақшаи воридоти андозӣ

Диаграммаи 2.10. Сохтори воридоти андозӣ дар соли 2025

Манбаъ: маълумоти Вазорати молия ва ҳисобҳои БМТ.

Дар сохтори воридоти андозӣ дар соли 2025 ҳиссаи бештарро андоз аз арзиши иловашуда (ААИ) ва андоз аз даромад ташкил дода, ҳиссаи боқимонда ба намудҳои дигари андоз рост меояд.

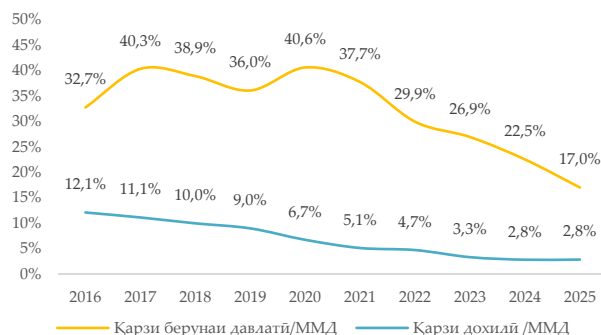
Қайд бояд кард, ки беҳтар шудани раванди чамбоварии андозҳо, тақмили идоракунӣ, пешбурди хизматрасониҳои электронӣ ва пардохтҳои ғайринақдӣ, рушди иқтисод ва таққими чораҳои назоратӣ ба зиёдшавии воридоти андозӣ дар соли 2025 боис гардиданд.

Қарзи давлатӣ. Қарзи давлатии ҚТ дар соли 2025 3,5 млрд долл ИМА ё 19,2 фоизи ММД-ро ташкил дод, ки нисбат ба соли қаблӣ ба андозаи 16,0 б.ф. кам мебошад. Дар

сохтори қарзи давлатӣ қарзгирии беруна бартарият дошта, дар соли ҳисоботӣ 3,0 млрд долл ИМА ё 87,0 фоизи ҳаҷми умумии қарзи давлатиро ташкил дод. Дар соли ҳисоботӣ нишондиҳандаи қарзи берунаи давлатӣ нисбат ба ММД ба 17,0 фоиз баробар гардид, ки нисбати соли 2024 ба андозаи 5,5 б.ф. кам мебошад.

Қарзи дохилии давлатӣ бошад, дар соли ҳисоботӣ маблағи умумии 500,0 млн долл ИМА ё 13,0 фоизи қарзи умумии давлатиро ташкил дод.

Диаграммаи 2.11. Тағйирёбии қарзи давлатӣ нисбат ба ММД

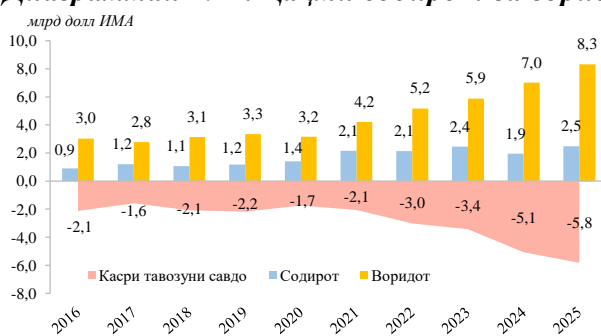
Манбаъ: маълумоти Вазорати молия ва ҳисобҳои БМТ.

Гардиши савдои хориҷӣ. Ҷиҳати рушди содирот, зиёд намудани истеҳсоли маҳсулоти воридотивазкунанда, фароҳам овардани шароити мусоид баҳри амалӣ намудани сиёсати давлатӣ дар самти фаъолияти иқтисоди хориҷӣ, баланд бардоштани рақобатпазирии маҳсулоти ватанӣ дар бозорҳои дохилӣ ва хориҷӣ Барномаи давлатии рушди содироти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025 бо қарори дахлдори Ҳукумати кишвар қабул гардида, мавриди амал қарор дорад.

Дар соли 2025 ҳаҷми гардиши савдои хориҷии кишвар ба 10,8 млрд долл ИМА баробар гардид, ки нисбат ба соли қаблӣ 20,5 фоиз зиёд мебошад.

Содироти молу маҳсулот дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 27,7 фоиз афзуда, ба 2,5 млрд долл ИМА баробар гардид. Ҳол он ки нишондиҳандаи мазкур дар соли 2024 ба андозаи 20,5 фоиз коҳишёбӣ дошт. Воридот бошад, дар соли ҳисоботӣ 8,3 млрд долл ИМА-ро ташкил дод, ки нисбат ба соли 2024 ба андозаи 18,5 фоиз зиёд мебошад.

Диаграммаи 2.12. Ҳаҷми содирот ва воридот

Манбаъ: маълумоти Агентии омор ва ҳисобҳои БМТ.

Вобаста ба ин, ҳиссаи содирот дар сохтори гардиши савдои хориҷӣ аз 21,7 фоиз дар соли 2024 то ба 23,1 фоиз дар соли ҳисоботӣ зиёд шуд.

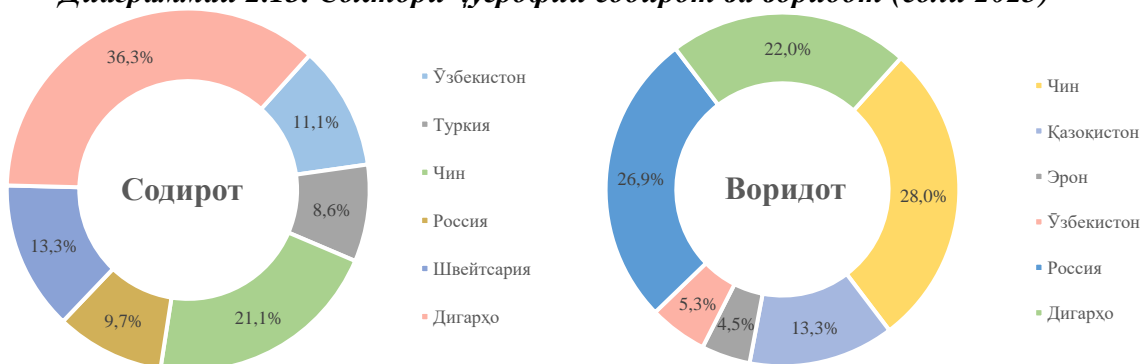
Тавозуни манфии гардиши савдои хориҷӣ дар соли 2025 ба андозаи 15,0 фоиз афзуда, ба 5 817,4 млн долл ИМА баробар гардид, ки 32,9 фоизи ММД-ро ташкил медиҳад.

Афзудани ҳиссаи содирот нисбат ба солҳои гузашта аз зиёд гардидани иқтидори содиротии кишвар дарак медиҳад. Дар солҳои қаблӣ алюминийи аввалия, нахи пахта ва сабзавоту мевачот молҳои асосии содиротӣ буданд. Андешидани тадбирҳо дар самти тақвияти истеҳсоли молҳои содиротӣ имкон дод, ки дар сохтори содирот ҳиссаи фулузоти арзон ва маснуоти онҳо (33,0 фоиз), маҳсулоти маъданӣ (26,7 фоиз) ва нерӯи барқ (5,7 фоиз) афзояд.

Дар сохтори воридотии молу маҳсулот ҳиссаи бештарро маҳсулоти маъданӣ (16,7 фоиз), мошинолот ва таҷҳизот (14,6 фоиз), воситаҳои нақлиёт (13,4 фоиз), фулузоти арзон ва маснуоти онҳо (11,6 фоиз), маҳсулоти тайёри озуқа (8,1 фоиз) ва маҳсулоти саноати кимиё (6,7 фоиз) ташкил медиҳанд.

Аз таҳлили сохтори чуғрофии содироти ҷумхурӣ бармеояд, ки дар соли 2025 ҳиссаи бештари молҳо ба кишварҳои Чин (21,1 фоиз), Швейтсария (13,3 фоиз), Ўзбекистон (11,1 фоиз), Россия (9,7 фоиз) ва Туркия (8,6 фоиз) содир гардидаанд. Дар соли ҳисоботӣ ҳаҷми содироти маҳсулот ба аксари кишварҳо, аз қабили Россия (2,5 маротиба), Ўзбекистон (56,3 фоиз), Чин (27,6 фоиз) ва Афғонистон (6,6 фоиз) зиёд гардид, ба Қазоқистон (2,3 маротиба), АМА (13,4 фоиз), Швейтсария (12,4 фоиз), Италия (11,1 фоиз), Туркия (10,0 фоиз) ва дигарҳо коҳиш ёфт.

Диаграммаи 2.13. Сохтори чуғрофии содирот ва воридот (соли 2025)

Манбаъ: маълумоти Агентии омор ва ҳисобҳои БМТ.

Дар сохтори чуғрофии воридот ҳиссаи бештар ба Чин (28,0 фоиз), Россия (26,9 фоиз), Қазоқистон (13,3 фоиз), Ўзбекистон (5,3 фоиз), Эрон (4,5 фоиз) ва дигар кишварҳо рост меояд. Дар соли ҳисоботӣ воридоти маҳсулот аз аксари кишварҳо, махсусан Чин (50,5 фоиз), Эрон (41,0 фоиз), АМА (25,2 фоиз), Беларус (28,9 фоиз), Россия (18,4 фоиз) ва Ўзбекистон (7,9 фоиз) зиёд гардид.

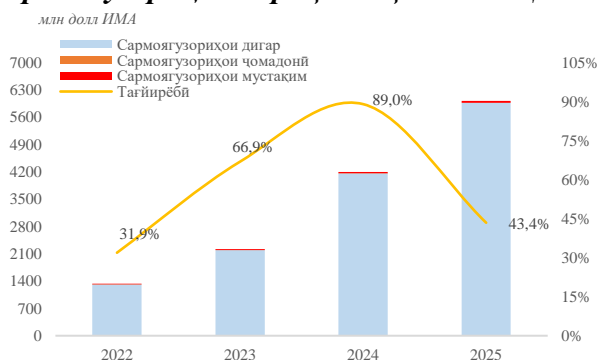
Чалби сармоягузориҳои хориҷӣ. Тибқи маълумоти омили расмӣ дар соли 2025 ҳаҷми сармоягузориҳои хориҷии аз ҷониби низоми бонкӣ чалбшуда ба 6,0 млрд долл ИМА баробар гардид, ки дар муқоиса ба соли қаблӣ ба андозаи 43,4 фоиз зиёд мебошад. Вобаста ба ин, нишондиҳандаи сармоягузориҳои хориҷӣ нисбат ба ММД аз 29,5 фоиз дар соли 2024 то ба 34,1 фоиз дар соли ҳисоботӣ афзуд.

Дар соли 2025 сармоягузориҳои хориҷӣ аз сармоягузориҳои мустақим, ҷомадонӣ ва дигар иборат буда, ҳиссаи назарраси онҳо (99,2 фоиз) ба сармоягузориҳои дигар рост меояд. Ба онҳо қарзу вомҳои чалбшуда, амонату пасандозҳои чалбшуда ва қарзҳои пешпардохти савдо дохил мешаванд.

Дар соли 2025 аз чониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба маблағи 48,6 млн долл ИМА сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ ҷалб гардиданд, ки нисбат ба соли гузашта ба андозаи 51,6 фоиз зиёд мебошанд.

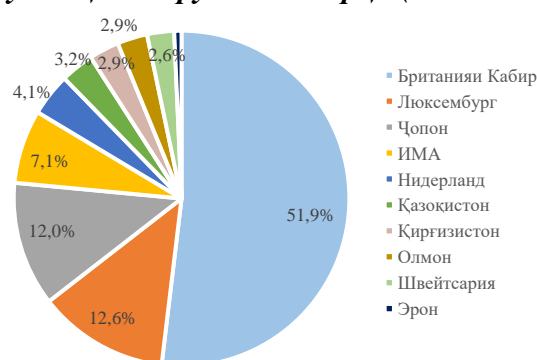
Сармоягузориҳои мустақими хориҷӣ асосан аз Британияи Кабир (51,9 фоиз), Люксембург (12,6 фоиз), Чопон (12,0 фоиз), ИМА (7,1 фоиз), Нидерланд (4,1 фоиз), Қазоқистон (3,2 фоиз), Қирғизистон (2,9 фоиз), Олмон (2,9 фоиз), Швейтсария (2,6 фоиз) ва Эрон (0,7 фоиз) ҷалб карда шудаанд.

Диаграммаи 2.14. Сохтори сармоягузориҳои хориҷӣ аз чониби ТҚМ

Манбаъ: маълумот аз рӯйи ҳисобҳои БМТ.

Диаграммаи 2.15. Сармоягузориҳои мустақим аз рӯйи кишварҳо (соли 2025)

Дар баробари ин, дар давоми соли 2025 аз чониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба маблағи 5,9 млрд долл ИМА қарзу вомҳои хориҷӣ, амонатҳои хориҷӣ ва қарзҳои пешпардохти савдо ҷалб карда шудаанд.

2.3. Вазъи бозори молиявӣ

Бозори қоғазҳои қиматнок. Бозори қоғазҳои қиматноки ҚТ дар марҳилаи ташаккул ва гузариш аз модели ибтидоӣ ба модели институтсионалӣ қарор дорад. Дар солҳои охир заминаи ҳуқуқӣ ва ташкилии бозор тадриҷан тақмил ёфта, платформаи савдо, механизмҳои музоядаи қоғазҳои қиматноки давлатӣ ва иштироки институтсионалии баъзе банкҳо ва ташкилотҳои молиявӣ ба роҳ монда шудаанд. Бо вучуди ин, ҳаҷми бозор, гуногуншаклии воситаҳои молиявӣ ва сатҳи пардохтпазирӣ ҳанӯз ҳам маҳдуд боқӣ мондаанд.

Барориши қоғазҳои қиматнок ҳамчун яке аз фишангҳои асосӣ ва ғайримустақими сиёсати пулию қарзӣ ба БМТ имкон медиҳад, ки тариқи музоядаҳои қоғазҳои қиматнок пардохтпазирӣ барзиёди низоми бонкиро ҷалб ва вазъи бозорро ба танзим дарорад.

Бо мақсади идоракунии самараноки сатҳи пардохтпазирӣ ташкилотҳои қарзӣ, коҳиш додани фишорҳои қурбӣю таваррумӣ, саҳмгузорӣ ба рушди бозори қоғазҳои қиматнок дар соли 2025 дар маҷмӯъ 110 музоядаи фурӯши қоғазҳои қиматнок ба маблағи 63,6 млрд сомонӣ баргузор гардид, ки нисбат ба соли қаблӣ ба маблағи 51,5 млрд сомонӣ зиёд мебошад.

Музоядаҳои қоғазҳои қиматноки БМТ мунтазам тибқи НАҚША тавассути низоми электронии савдо дар речаи вақти воқеӣ баргузор мегарданд ва ташкилотҳои қарзӣ дархостҳои худро барои хариди қоғазҳои қиматнок пешниҳод менамоянд. Меъёри ниҳонӣ (ҳадди аксари) фоизӣ барои дархостҳои ташкилотҳои қарзӣ ҷиҳати хариди қоғазҳои қиматнок (ба истиснои қоғазҳои қиматноки 182-рӯза) дар сатҳи меъёри бозтамвил муқаррар карда мешавад. Мухлатнокии қоғазҳои қиматнок асосан 7, 91 ва 182 рӯзро ташкил медиҳад.

Дар баробари ин, Вазорати молия фурӯши коғазҳои қиматноки давлатиро барои маблағгузориҳои хароҷоти давлатӣ дар музоядаи аввалияи Биржаи фондии Осиеи Марказӣ ба роҳ мемонад. Дар соли 2025 дар маҷмӯъ 12 музоядаҳои фурӯши коғазҳои қиматноки давлатӣ ба маблағи 755,0 млн сомонӣ баргузор гардид, ки меъёри миёнаи купонҳо аз 5,0 фоиз то 10,0 фоизро ташкил дод.

Илова бар ин, санаи 17 октябри соли 2025 вомбаргҳои сабзи давлатии миёнамуҳлат дар ҳаҷми 200,0 млн сомонӣ ба фурӯш бароварда шуданд.

Сарфи назар аз ин, бозори дуҷумдараҷа дар кишвар ғаёл нест, ки ин боиси набудани нархгузориҳои бозорӣ ва маҳдуд шудани ҷолибияти бозор барои сармоягузoron мегардад. Маҳз сустии бозори дуҷумдараҷа яке аз омилҳои асосии боздорандаи рушди бозори саҳмияҳо ва ҷалби сармояи хусусӣ ба ҳисоб меравад.

Бо вучуди ин, ислоҳоти пайдарпайи қонунгузорӣ, густариши ҳамкориҳои байналмилалӣ, ҷорӣ намудани воситаҳои нави молиявӣ, инчунин таваҷҷуҳи рӯзафзуни давлат ба гуногунсозии манбаҳои маблағгузорӣ метавонанд барои ғаёл гардидани бозор заминаи устувор фароҳам оваранд.

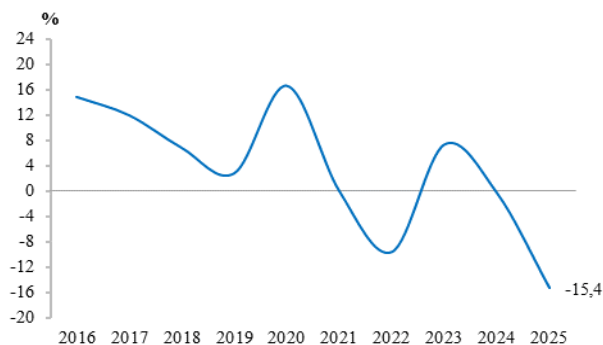
Бозори байнибонкӣ. БМТ тавассути сиёсати пулию қарзӣ ба танзими бозори байнибонкӣ таъсири мустақим дорад. Яке аз асоситарин фишангҳои танзимӣ — меъёри бозтамвил буда, бо назардошти муътадил гардидани сатҳи нархҳои дохилию ҷаҳонии молу маҳсулот, дар сатҳи поёнии ҳадафи муқарраргардида (5 фоиз ± 2 б.ф.) қарор доштани сатҳи таваррум ва нисбатан муътадил будани интизориҳои таваррумӣ дар соли 2025 тадриҷан ба андозаи 1,5 б.ф. паст карда шуда, дар сатҳи 7,5 фоизи солона муқаррар гардид.

Вобаста ба ин, меъёри фоизи қарзҳои байнибонкӣ дар ҷамъбасти соли ҳисоботӣ 14,3 фоизро ташкил дод, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2024 ба андозаи 0,7 б.ф. пасттар мебошад.

Бозори асъор. Мутобиқи “Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзии ҚТ барои соли 2025 ва давраи миёнамуҳлат” сиёсати қурбӣ ба речаи “шинокунандаи танзимшаванда” бе муайян ва эълон кардани ҳудудҳои тағйирёбии қурб асос ёфта, қурби расмӣ сомонӣ нисбат ба асъори хориҷӣ дар асоси талабот ва пешниҳод дар бозори дохилии асъор муқаррар карда мешавад. БМТ тибқи речаи мазкур танҳо дар ҳолатҳои истисноӣ метавонад ба бозори дохилии асъор даҳолат намояд.

Дар соли 2025 қурби расмӣ доллари ИМА нисбат ба сомонӣ ба андозаи 15,4 фоиз (аз 10,9325 сомонӣ дар санаи 31.12.2024 то ба 9,2513 сомонӣ дар санаи 31.12.2025) коҳиш ёфт. Бояд қайд намуд, ки нишондиҳандаи мазкур дар ҷамъбасти соли 2024 ба андозаи 0,2 фоиз коҳиш ёфта буд.

Диаграммаи 2.16. Тағйирёбии қурби расмӣ доллари ИМА нисбат ба сомонӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Курби расмии миёнадавраи доллари ИМА нисбат ба сомонӣ дар соли 2025 ба 10,0119 сомонӣ баробар шуд, ки нисбат ба соли 2024 ба андозаи 7,3 фоиз кам мебошад (нишондиҳандаи мазкур дар соли 2024 ба 10,7991 сомонӣ баробар буд).

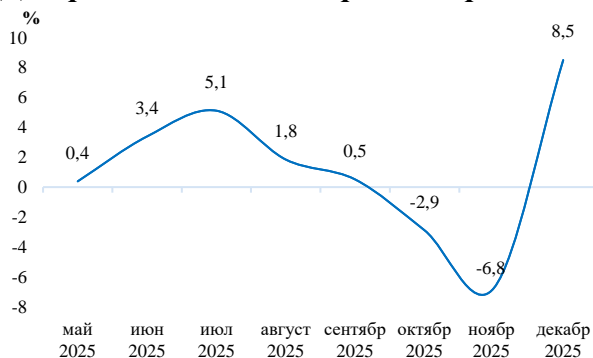
Бо мақсади қонё намудани талаботи субъектҳои хоҷагидорӣ, махсусан воридкунандагони молҳои ниёзи аввал ба асҳори хориҷӣ дар соли 2025 низоми бонкӣ зиёда аз 9 447,0 млн долл ИМА, 207 442,0 млн рубли русӣ, 338,1 млн евро ва 5 851,2 млн юани чинӣ фурухтааст, ки дар муқоиса ба соли 2024 мутаносибан ба андозаи 44,7 фоиз, 20,0 фоиз, 5,9 фоиз ва 140,9 фоиз зиёд мебошад. Қобили қайд аст, ки дар соли ҳисоботӣ талаботи субъектҳои хоҷагидорӣ, аз ҷумла воридкунандагони молҳои ниёзи аввал пурра таъмин карда шудааст.

2.4. Вазъи бозори амволи ғайриманқул

Бо мақсади баҳогузориҳои конъюктураи бозори амволи ғайриманқул мониторинги ҳаррӯзаи нархи хонаҳои истиқоматӣ (аз моҳи апрели соли 2025) мунтазам аз манбаҳои дастрас ба роҳ монда шудааст.

Тибқи маълумоти мавҷуда, дар давраи баррасишуда динамикаи нархи миёнаи як метри мураббаи амволи ғайриманқули истиқоматӣ дар ҚТ бо тағйирёбии муътадил дар ин давра тавсиф мегардад. Дар моҳҳои апрел то сентябри соли 2025 нархи миёнаи як метри мураббаъ дар раванди муътадил қарор дошта, ҳолатҳои ғайримуқаррарӣ ба қайд гирифта нашудаанд.

Диаграммаи 2.17. Тағйирёбии нархи амволи ғайриманқули истиқоматӣ

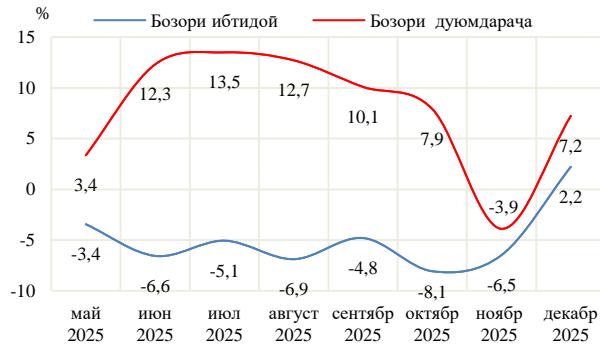
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Болоравии нархи амволи истиқоматӣ дар моҳи декабр нисбат ба моҳи гузашта то андозае афзуд, ки ин аз фаъолнокии бозор гувоҳӣ медиҳад. Дар интиҳои соли 2025 нархи миёнаи як метри мураббаъ амволи истиқоматӣ дар муқоиса ба моҳи апрели ҳамин сол ба андозаи 8,5 фоиз баланд шуд.

Тибқи маълумоти мавҷуда дар бозори ибтидоии ғайриманқули истиқоматӣ дар қисми зиёди сол коҳишҳои нархҳо ба назар мерасад. Дар давраи аз моҳи май то моҳи ноябр нархҳо тамоюли манфӣ дошта, пастравии бештар дар моҳи октябр (-8,1 фоиз) мушоҳида гардид.

Дар моҳи декабри соли 2025 болоравии нархҳо ба қайд гирифта шуда, афзоиши нархҳо дар муқоиса ба моҳи қаблӣ дар бозори ибтидоӣ 2,2 фоизро ташкил дод. Дар бозори дуюмдараҷаи амволи ғайриманқули истиқоматӣ ин нишондиҳанда ба 7,2 фоиз баробар гардид.

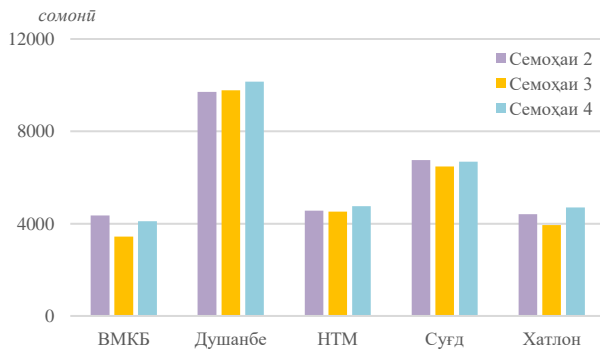
Диаграммаи 2.18. Тағйирёбии моҳонаи нархи амволи ғайриманқули истиқоматӣ аз рӯи марҳилаҳои муомилот

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

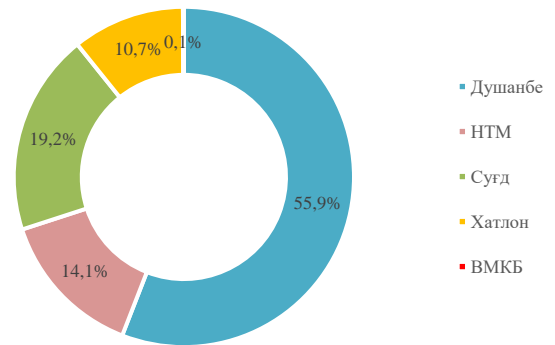
Вазъи бозори ғайриманқули истиқоматӣ дар шаҳри Душанбе нисбат ба дигар минтақаҳои кишвар бо сатҳи баланди нархҳо фарқ мекунад. Дар давраи аз семоҳаи дуум то семоҳаи чоруми соли 2025 нархи миёнаи як метри мураббаи манзили истиқоматӣ тақрибан 4,6 фоиз болоравӣ дошт. Дар баробари шаҳри Душанбе дар вилояти Суғд низ нархи миёнаи як метри мураббаи манзили истиқоматӣ нисбат ба дигар минтақаҳо баландтар буда, дар давраи баррасишаванда он ба андозаи 1,0 фоиз коҳиш ёфт. Дар ШНТЧ болоравии нархи миёнаи як метри мураббаи манзили истиқоматӣ дар ин давра 6,7 фоизро ташкил дод. Дар ВМКБ нархи миёнаи як метри мураббаи манзили истиқоматӣ нисбат ба дигар минтақаҳо арзонтар буда, дар давраи баррасишаванда ба андозаи 5,7 фоиз паст шуд.

Диаграммаи 2.19. Нархи миёнаи амволи ғайриманқули истиқоматӣ аз рӯи минтақаҳо (барои 1 м²)

Манбаъ: ҳисобҳои БМТ.

Диаграммаи 2.20. Бозори амволи ғайриманқули истиқоматӣ аз рӯи минтақа (аз 01.04.2025 то 31.12.2025)

Тибқи маълумоти баррасишуда ҳиссаи назарраси амволи ғайриистіқоматии ба фурӯш гузошташуда ба шаҳри Душанбе рост омада, аз рӯи сатҳи баланди пешниҳоду талабот ва нархҳо мавқеи асосиро ишғол менамояд. Вилояти Суғд низ яке аз минтақаҳои фаъол дар бозори ғайриманқули манзил ба ҳисоб рафта, саҳми назаррас дорад. Ҳиссаи дигар минтақаҳо бозори амволи ғайриманқули кишвар камтар буда, аз фарқияти сатҳи фаъолнокии хариду фурӯши амволи ғайриманқули истиқоматӣ шаҳодат медиҳад.

Дар маҷмӯъ, дар соли 2025 сохтори минтақавии бозори ғайриманқули истиқоматии ҚТ бо тамаркузи нархҳои баланд дар шаҳри Душанбе ва сатҳи муътадилтари нархҳо дар дигар минтақаҳои кишвар тавсиф мегардад.

2.5. Вазъи бозори меҳнат

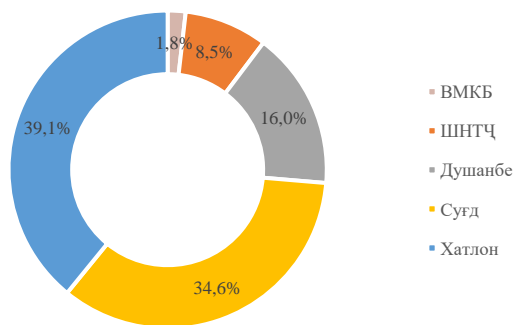
Бозори меҳнат яке аз бахшҳои калидии иқтисоди миллӣ буда, ҳолат ва самаранокии он сатҳи шуғли аҳоли, даромад, суботи иҷтимоӣ ва суръати рушди иқтисодиро муайян мекунад. Дар ҚТ бозори меҳнат дар шароити афзоиши босуръати аҳоли ташаккул меёбад.

Тоҷикистон дорои аҳолии ҷавон буда, қисми зиёди аҳоли қобили меҳнат мебошанд. Ҳар сол ба бозори меҳнат даххо ҳазор ҷавонон ворид шуда, талабот ба ҷойҳои корӣ зиёд мешавад. Аз ин рӯ, талабот ба ҷойи корӣ аз суръати таъсиси ҷойҳои нави корӣ бештар аст.

Тибқи маълумоти пешакии Агентии омор дар моҳи ноябри соли 2025 шумораи қувваҳои корӣ дар кишвар 2,8 млн нафарро ташкил дод, ки аз ин шумора 97,9 фоиз дар соҳаҳои иқтисодӣ машғул буда, 2,1 фоиз ё 58,6 ҳазор нафар расман ҳамчун бекор ба қайд гирифта шудаанд.

Дар ин давра 47,0 фоизи шумораи умумии аҳолии машғули корро кормандони кироҷкор ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2024 ба андозаи 1,3 фоиз зиёд буда, қисми зиёди онҳо (54,6 фоиз) дар бахши воқеии иқтисодӣ фаъолият намуданд.

Диаграммаи 2.21. Кормандони кироҷкор аз рӯи минтақа (ба ҳолати 30.11.2025)

Манбаъ: маълумоти Агентии омор.

Тибқи нишондоди оморӣ вазни қиёсии шуғли кормандони кироҷ аз рӯи минтақаҳои ҷумҳурӣ дар интиҳои моҳи ноябри соли 2025 бештар ба вилояти Хатлон (39,1 фоиз), вилояти Суғд (34,6 фоиз) ва шаҳри Душанбе (16,0 фоиз) рост омада, ҳиссаи ШНТҚ (8,5 фоиз) ва ВМКБ (1,8 фоиз) нисбатан камтар мебошад.

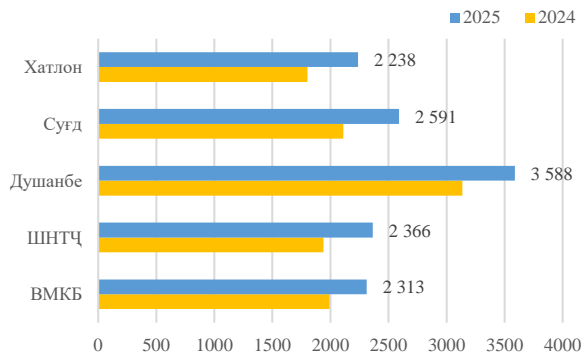
Дар ташкилоту муассисаҳои кишвар ғайр аз кормандони расмӣ қувваи корӣ дар шароити дуҷоякорӣ ва дар асоси қарордоду шартномаҳои меҳнатӣ низ истифода шуд. Дар ин давра 50,8 ҳазор нафар дар чунин шароит кор намуданд, ки аз онҳо 8,4 ҳазор нафар дар бахши воқеии иқтисодӣ ва 42,4 ҳазор нафар дар бахши хизматрасонӣ фаъолият намуданд.

Дар интиҳои моҳи ноябри соли 2025 дар Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли 97,1 ҳазор нафар ҳамчун корталаб ба қайд гирифта шудаанд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2024 ба андозаи 19,9 фоиз зиёд мебошанд. Вобаста ба ин, ба ҳолати 30 ноябри соли 2025 шумораи бекорони расмӣ бақайдгирифташуда дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2024 ба андозаи 12,2 фоиз афзуда, сатҳи бекории расмӣ нисбат ба шумораи умумии қувваҳои корӣ ба 2,1 фоиз баробар гардид.

Дар баробари ин, дар бозори меҳнати кишвар шуғли ғайрирасмӣ мавҷуд аст, ки мушкилоти бозори меҳнат ба ҳисоб меравад. Шуғли ғайрирасмӣ аз як тараф ба аҳоли барои даст овардани даромади муайян имкон дода, аз тарафи дигар онҳоро аз ҳифзи иҷтимоӣ, кафолати ҳуқуқии меҳнат ва устувории даромад маҳрум месозад. Илова бар ин, он пойгоҳи андозиро маҳдуд намуда, имкониятҳои давлатро барои татбиқи сиёсати иҷтимоии муассир коҳиш медиҳад.

Дар интиҳои моҳи ноябри соли 2025 музди миёнамоҳонаи номиналии меҳнати ба кормандони кироя пардохтшуда дар муқоиса ба ҳамин давраи соли қаблӣ ба андозаи 19,3 фоиз афзуда, ба 3 136,2 сомонӣ баробар гардид. Музди ҳадди ақали меҳнат бошад, дар ин давра 1 000 сомониро ташкил дод. Дар моҳҳои январ – ноябри соли 2025 музди миёнамоҳонаи ҳисобшудаи камтарин (1 054,2 сомонӣ) ба кормандони соҳаи кишоварзӣ, хоҷагии ҷангал ва моҳипарварӣ ва музди миёнамоҳонаи ҳисобшудаи баландтарин (6 998,7 сомонӣ) ба кормандони соҳаи молия ва суғурта рост омад.

Диаграммаи 2.22. Музди миёнамоҳонаи ҳисобшудаи кормандони кироякор дар минтақаҳои ҷумҳурӣ (моҳҳои январ – ноябр)

Манбаъ: маълумоти Агентии омор.

Аз рӯи минтақаҳо бошад, дар ин давра музди миёнамоҳонаи ҳисобшудаи баландтарин ба шаҳри Душанбе рост омад, ки 3 588,4 сомониро ташкил медиҳад.

Бозори меҳнат омили асосии рушди иқтисодӣ, суботи иҷтимоӣ ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳоли буда, масоили вобаста ба шуғл, музди меҳнат ва истифодаи самараноки захираҳои инсонӣ дар маркази сиёсати иҷтимоию иқтисодии ҳукумати кишвар қарор дорад. Дар ин замина, ҷиҳати таъсиси ҷойҳои нави корӣ, рушди соҳаҳои саноат, сохтмон, хизматрасонӣ ва соҳибкорӣ, коҳиш додани муҳочирати меҳнатӣ, баланд бардоштани сатҳу сифати зиндагии аҳоли, инчунин рушди таҳсилоти касбӣ ва техникӣ, ҷалби аҳолии қобили меҳнат, бахусус ҷавонон ба бозомӯзӣ ва тақмили ихтисос пайваста чораандешӣ карда мешавад.

3. ВАЗӢИ НИЗОМИ МОЛИЯВӢ

3.1. Шарҳи низоми молиявӣ

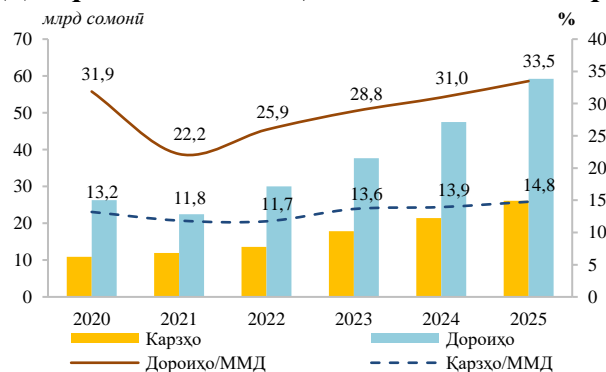
Дар сохтори низоми молиявии ҚТ банкҳо ва ТАҚХ ҳиссаи назаррас дошта, дар чамъбасти соли 2025 дороиҳои маҷмуии онҳо 90,1 фоизи дороиҳои умумии низоми молиявиро ташкил намуданд. Ҳиссаи боқимондаи дороиҳои умумии низоми молиявӣ бошад, ба ташкилотҳои суғуртавӣ, ташкилотҳои лизингӣ, биржаҳои фондӣ ва АСИН рост меояд.

Ба ҳолати 31 декабри соли 2025 дар ҳудуди ҚТ 69 ташкилоти қарзии молиявӣ, 16 ташкилоти суғуртавӣ, 6 ташкилоти лизингӣ, 2 биржаи фондӣ (Биржаи фондии Осиёи Марказӣ ва Биржаи фондии Осиё) ва АСИН фаъолият намуданд.

Дороиҳои умумии бахшҳои низоми молиявӣ дар интиҳои соли 2025 дар маҷмӯъ 65 789,7 млн сомониро ташкил намуданд, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2024 ба андозаи 25,4 фоиз зиёд буда, нисбат ба ММД ба 37,2 фоиз баробар гардид.

Ташкилотҳои қарзии молиявии кишвар аз ду гурӯҳ: ташкилотҳои қарзӣ ва ташкилотҳои қарзии исломӣ иборат мебошанд. Дар соли 2025 дороиҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 24,8 фоиз афзуда, маблағи 59 242,1 млн сомониро ташкил доданд. Вобаста ба ин, нишондиҳандаи дороиҳои низоми бонкӣ нисбат ба ММД ба 33,5 фоиз баробар гардид.

Диаграммаи 3.1. Нақши низоми бонкӣ дар иқтисодиёти миллӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Дар соли ҳисоботӣ дар ҳудуди ҚТ 360 филиали ташкилотҳои қарзии молиявӣ (аз ҷумла, 3 равзанаи бонкии исломӣ), 3 воҳиди сайёр, 13 нуқтаи хизматрасонии хазинавӣ ва 1 584 маркази хизматрасонии бонкӣ ва маблағгузори хурд хизматрасонии худро ба аҳолии кишвар пешниҳод намуданд.

Уҳдадорҳои низоми бонкӣ дар соли 2025, бинобар зиёдшавии (32,8 фоиз) пасандозҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ, дар муқоиса ба соли қаблӣ ба андозаи 24,4 фоиз афзуда, ба 47 925,6 млн сомонӣ баробар гардид.

Сармояи ташкилотҳои қарзии молиявӣ бошад, дар интиҳои соли 2025 ба 11 316,5 млн сомонӣ баробар гардид, ки дар муқоиса ба интиҳои соли 2024 (8 963,7 млн сомонӣ) ба андозаи 26,2 фоиз зиёд буда, аз ҳисоби афзоиши захираҳо, ғоидаи соли чорӣ ва сармояи оинномавии пардохташуда ба вучуд омад.

Дар соли ҳисоботӣ 16 ташкилоти суғуртавӣ, аз ҷумла 1 ташкилоти суғуртавии давлатӣ ва 15 ташкилоти суғуртавии ғайридавлатӣ бо 66 филиали худ хизматрасонии суғуртавиро ба аҳолии кишвар пешниҳод намуданд. Дороиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ нисбат ба

интиҳои соли 2024 ба андозаи 26,6 Ҷоиз зиёд шуда, ба 1 141,2 млн сомони баробар гардиданд.

Дороиҳои ташкилотҳои лизинги 779,4 млн сомониро ташкил намуданд, ки дар муқоиса ба интиҳои соли 2024 ба андозаи 58,3 Ҷоиз зиёд мебошанд.

Дороиҳои АСИН бошанд, ба ҳолати 30 сентябри соли 2025 маблағи 4 627,1 млн сомониро ташкил намуданд.

3.2. Хавфҳо дар низоми бонкӣ

Бо мақсади таъмин намудани Ҷаъолияти босуботи низоми бонкӣ ва рушди устувори он дар кишвар ҷиҳати беҳтар кардани сифати дороиҳо, пурзӯр намудани идоракунии хавфҳо ва баланд бардоштани самаранокии Ҷаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ қорҳои зарурӣ анҷом дода шуданд.

Натиҷаи таҳлили Ҷаъолияти низоми бонкӣ дар соли 2025 нишон медиҳад, ки нишондиҳандаҳои асосии устувори молиявӣ тибқи талаботи муқарраргардида иҷро шуда, як қатор хавфҳо нисбатан коҳиш ёфтанд.

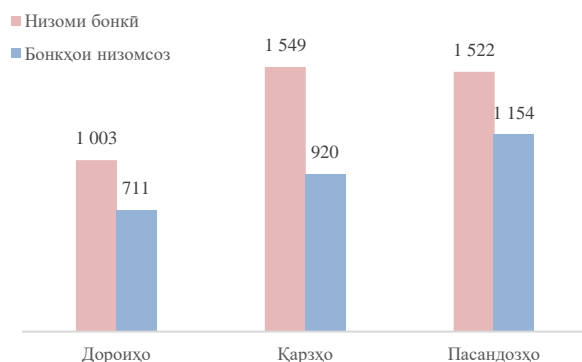
Бо назардошти ночиз будани ҳиссаи ташкилотҳои қарзии хурд (0,1 Ҷоиз) ва фондҳои қарзии хурд (1,3 Ҷоиз) дар низоми бонкӣ ва камтаъсир будани натиҷаи Ҷаъолияти онҳо ба суботи молиявии низоми бонкӣ, таҳлили хавфҳо танҳо аз рӯи Ҷаъолияти бонкҳо ва ТАҚХ (минбаъд – низоми бонкӣ) гузаронида шуд.

3.2.1. Хавфи таҷаммуъ

Хавфи таҷаммуъ як унсур муҳим дар идоракунии хавфҳо ва устувори молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ буда, хусусияти сохторӣ дорад ва дар давраи кӯтоҳмуддат бетағйир мебошад. Дар низоми бонкии кишвар хавфи зиёди таҷаммуъ ба чашм мерасад, ки аз нокифояти сатҳи гуногуншаклии нишондиҳандаҳои муҳим дар ташкилотҳои қарзии алоҳида дарак медиҳад.

Барои муайян намудани сатҳи таҷаммуъ дар низоми бонкӣ нишондиҳандаҳои гуногун истифода мешаванд, ки яке аз онҳо намои Ҷерфиндал Хиршман (НХХ)⁶ ба ҳисоб меравад.

Диаграммаи 3.2. Намои Ҷерфиндал Хиршман

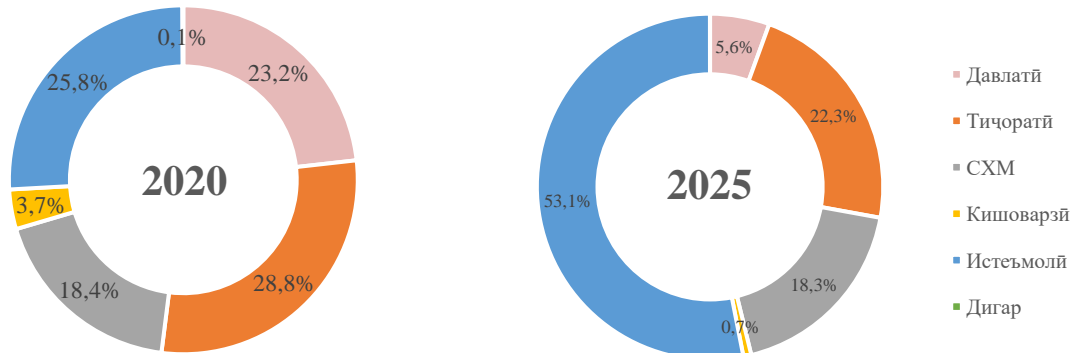

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

⁶ Тибқи роҳнамои ХБА оид ба таҳияи нишондиҳандаҳои устувори молиявӣ ҳисоб карда шудааст: Агар $NHH < 1000$ бошад, дар бозор сатҳи пасти таҷаммуъ дида мешавад. Агар $1000 < NHH < 1800$ бошад, бозор дар сатҳи эътидол таҷаммуъпазир мебошад. Агар $NHH > 1800$ бошад, дар бозор сатҳи баланди таҷаммуъ ҷой дорад.

Дар ҷамъбасти соли 2025 НҲХ аз рӯи дороиҳо, қарзҳо ва пасандозҳои низоми бонкӣ мувофиқан ба 1 003, 1 549 ва 1 522 баробар гардид, ки дар сатҳи эътидоли таҷаммуъпазир қарор доштани низоми бонкиро нишон медиҳад.

Диаграммаи 3.3. Таҷаммуъ дар сандуқи қарзии ташкилотҳои қарзии молиявӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Аз рӯи сандуқи қарзӣ ҳавфи таҷаммуъ дар соҳаи истеъмолот мушоҳида карда мешавад, ки ҳиссаи он дар сандуқи қарзии низоми бонкӣ аз 25,8 фоиз дар соли 2020 то ба 53,1 фоиз дар соли 2025 афзудааст. Қарзҳои истеъмолӣ аз як тараф ба таъмини эҳтиёҷоти аҳоли ва гардиши иқтисодӣ мусоидат намуда, аз тарафи дигар сатҳи баланди онҳо дар сандуқи қарзии ташкилотҳои қарзии молиявӣ метавонад ҳавфи эҳтимолиро зиёд намояд.

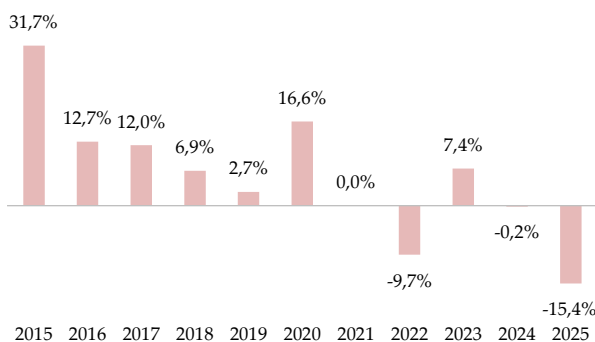
3.2.2. Ҳавфи асҷорӣ

Дар соли 2025 тамоюли коҳишёбии сатҳи долларикунонии иқтисодӣ ва коҳиш ёфтани ҳавфи асҷорӣ ба назар мерасад. Дар давраи ҳисоботӣ бо мақсади коҳиш додани ҳавфҳои эҳтимолии ба иқтисодӣ таъсиррасон, бартараф намудани лаппишҳои қурбӣ, ба эътидол овардани вазъи бозори дохилии асҷор ва қонеъ гардонидани талабот ба асҷори хоричӣ бо истифода аз механизмҳои мавҷуда тадбирҳои зарурӣ андешида шуданд.

Дар моҳҳои январ-декабри соли 2025 қурби расмии доллари ИМА нисбат ба сомонӣ 15,4 фоиз (аз 10,9325 сомонӣ дар санаи 31 декабри соли 2024 то ба 9,2513 сомонӣ дар санаи 31 декабри соли 2025) паст шуд. Нишондиҳандаи мазкур дар ҳамин давраи соли қаблӣ ба андозаи 0,2 фоиз паст шуда буд.

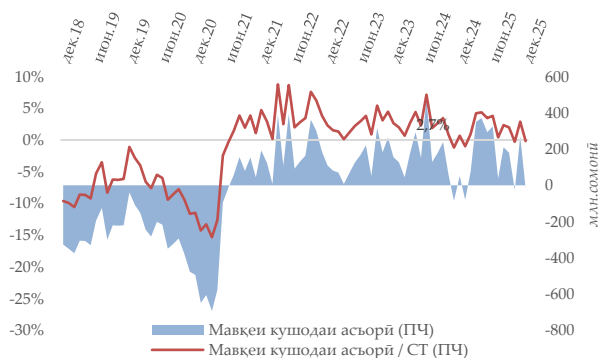
Тағйирёбии қурбии дар ин давра баамаломата ба мавқеи қушодаи асҷории ташкилотҳои қарзии молиявӣ таъсири худро расониданд. Вобаста ба ин, мавқеи қушодаи асҷории низоми бонкӣ дар интиҳои соли 2025 кӯтоҳ буда, 17,7 млн сомони ро ташкил намуд.

Диаграммаи 3.4. Тағйирёбии қурби доллари ИМА нисбат ба сомонӣ

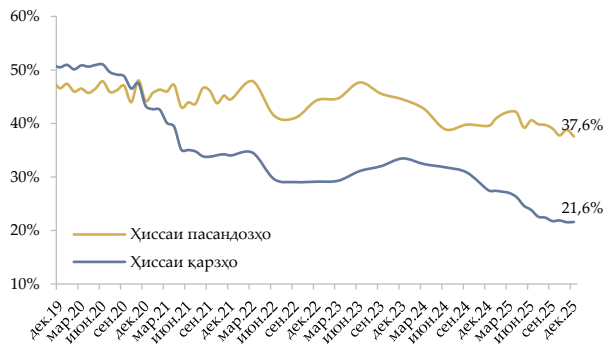
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Диаграммаи 3.5. Мавқеи қушодаи асҷорӣ дар низоми бонкӣ

Меъёри мавқеи кушодаи асъорӣ нисбат ба сармоџи танзимшаванда (К6-1) дар низоми бонкӣ дар доираи меъёри муқарраршуда (± 20 фоиз) иҷро шуда, ба $-0,2$ фоиз баробар гардид.

Диаграммаи 3.6. Қарзҳо ва пасандозҳои асъорӣ дар низоми бонкӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Ҳиссаи қарзҳо ва пасандозҳои асъорӣ тамоюли коҳишбӣ дошта, осебпазирии ҳолати низоми бонкӣ нисбат ба тағйирёбиҳои курбӣ кам шудааст. Дар чамъбасти соли ҳисоботӣ 21,6 фоизи қарзҳои низоми бонкиро қарзҳо бо асъори хоричӣ ва 37,6 фоизи пасандозҳои низоми бонкиро пасандозҳои асъорӣ ташкил намуданд, ки дар муқоиса ба интиҳои соли 2024 мутаносибан ба андозаи 5,9 б.ф. ва 2,0 б.ф. кам мебошанд.

3.2.3. Хавфи қарзӣ

Хавфи қарзӣ яке аз хавфҳои асосии низоми бонкии кишвар ба ҳисоб рафта, дар ҳолати аз ҷониби қарздорон баргардонида натавонистани маблағи қарз ё фоизҳои он ва ё ба таъхир гузоштани муҳлати пардохти онҳо метавонад ба миён ояд. Ин ҳаҷми ҚҒФ-ро дар ташкилоти қарзӣ зиёд намуда, мушкilotи пардохтпазириро ба вучуд меорад.

Пешниҳоди қарз аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ яке аз омилҳои муҳими рушди иқтисодии кишвар ба ҳисоб рафта, дар ҳолати аз талабот кам ва ё аз эътидол зиёд пешниҳод намудани қарз, хавфҳо дар низоми бонкӣ ва иқтисодиёт зиёд мегарданд ва метавонанд таъсири манфии худро ба низоми молиявӣ расонанд.

Бо мақсади баҳогузори намудани пешниҳоди қарз ба иқтисодиёт, мутобиқи методологияи Кумитаи Базелӣ оид ба назорати бонкӣ фосилаи байни меъёри қарз нисбат ба ММД ва тамоюли дарозмуҳлати он⁷ (credit to GDP gap) истифода бурда мешавад.

Диаграммаи 3.7. Фосила аз нишондиҳандаи қарз нисбат ба ММД

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

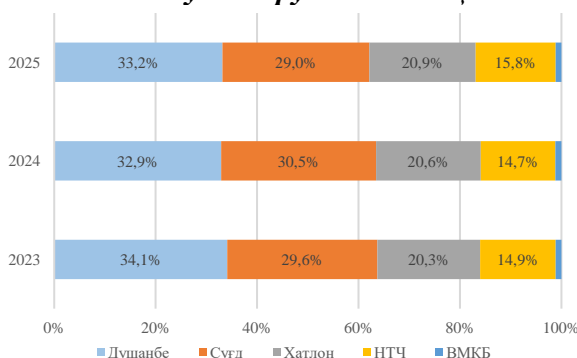
⁷ Бо мақсади ҳисоб намудани тамоюли дарозмуҳлати нишондиҳандаи қарз нисбат ба ММД, Кумитаи Базелӣ истифода намудани филтри Hodrick-Prescott (HP)-ро тавсия менамояд.

Тибки баҳодихӣ фосилаи қарз нисбат ба ММД ва тамоюли дарозмуҳлати он дар худуди мақбул қарор дошта, хавфи қарзии даврӣ ба назар намерасад.

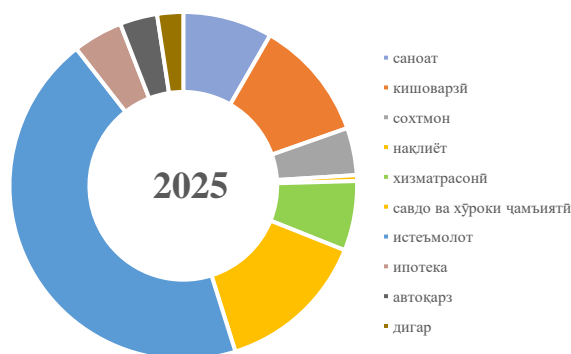
Ҳаҷми пешниҳоди қарзҳо аз ҷониби низоми бонкӣ (бонкҳо ва ТАҚХ) дар моҳҳои январ–декабри соли 2025, новобаста аз вазъи мураккаби сиёсӣ иқтисодӣ дар ҷаҳони имрӯза ва хавфҳои молиявӣ раванди мусбӣ дошта, ба 29,4 млрд сомони баробар гардид, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2024 ба андозаи 22,3 фоиз зиёд мебошад.

Аз ҳаҷми умумии қарзҳои дар давоми соли 2025 додашуда 33,2 фоиз ба шаҳри Душанбе, 29,0 фоиз ба вилояти Суғд, 20,9 фоиз ба вилояти Хатлон, 15,8 фоиз ба ШНТЧ ва танҳо 1,2 фоиз ба ВМКБ рост меоянд. Қобили қайд аст, ки пешниҳоди қарз ба ҳамаи минтақаҳои кишвар дар соли ҳисоботӣ ба андозаи назаррас зиёд шуд.

Диаграммаи 3.8. Сохтори қарзҳои додашуда аз рӯи минтақа

Диаграммаи 3.9. Сохтори қарзҳои додашуда аз рӯи соҳаҳо

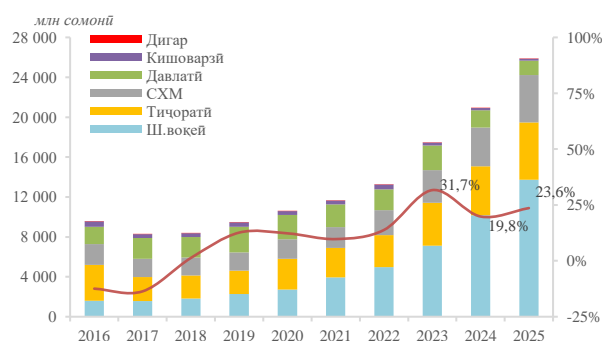

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Таҳлили қарзҳои додашуда аз рӯи соҳаҳо нишон медиҳад, ки дар соли ҳисоботӣ ҳиссаи назарраси (44,3 фоиз) қарзҳои додашуда ба соҳаи истеъмолот пешниҳод шуда, аз ҷой доштани хавфи таҷаммуъ дар сандуқи қарзӣ гувоҳӣ медиҳад. Ҳиссаи боқимондаи қарзҳои додашуда ба соҳаҳои савдо ва хӯроки ҷамъиятӣ (14,1 фоиз), кишоварзӣ (11,3 фоиз), саноат (8,3 фоиз), хизматрасонӣ (6,5 фоиз), ипотека (4,6 фоиз), сохтмон (4,4 фоиз), автоқарз (3,5 фоиз) ва дигар (3,0 фоиз) рост меояд.

Дар ҷамъбасти соли 2025 бақияи сандуқи қарзии низоми бонкӣ (бонкҳо ва ТАҚХ) дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 23,6 фоиз зиёд шуда, маблағи 25,9 млрд сомониро ташкил намуд. Дар соли ҳисоботӣ дар сохтори сандуқи қарзии низоми бонкӣ аз рӯи соҳаҳои иқтисодӣ тағйироти назаррас ба вучуд омад. Қарзҳо ба бахши давлатӣ дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 18,2 фоиз коҳиш ёфта, ҳиссаи онҳо дар сандуқи қарзӣ то ба 5,6 фоиз кам шуд. Баръакси ин, ҳаҷми қарзҳои шахсонӣ воқеӣ нисбат ба соли 2024 ба андозаи 34,9 фоиз афзуда, ҳиссаи онҳо дар сандуқи қарзӣ ба 53,1 фоиз баробар гардид.

Диаграммаи 3.10. Сохтори сандуқи қарзии низоми бонкӣ

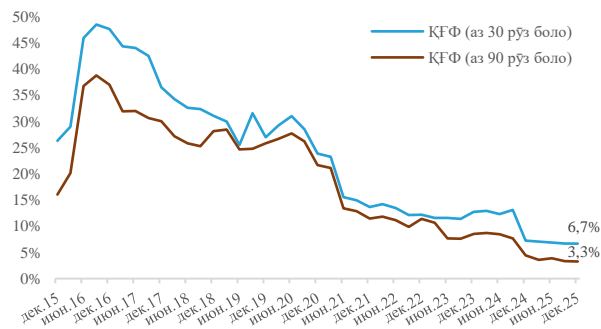

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Афзоиши қарзҳои истеъмоли аз як тараф зиёд шудани дастрасии аҳоли ба қарзҳои бонкӣ, ғаёл шудани бозори молҳои истеъмоли ва манзилро инъикос намуда, аз тарафи дигар эҳтимолияти зиёдшавии ҚҶФ–ро ба миён меорад. Бояд қайд намуд, ки ҚҶФ–и шахсони воқеӣ, аз ҷумла истеъмоли дар интиҳои соли ҳисоботӣ 3,0 фоизро ташкил дод.

Бо назардошти ин, зарурати тақвияти назорати хавфҳо, мукамалсозии арзёбии қобилияти қарзадокунии қарзгирандагон ва татбиқи механизмҳои муносири мониторинг дар ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба миён меояд. Дар сурати наандешидани чораҳои зарурӣ ва идома ёфтани таҷаммуъ дар қарзҳои истеъмоли, суботи молиявии на танҳо як ташкилоти қарзии молиявӣ, балки низоми бонкӣ ҳалалдор хоҳад шуд.

Диаграммаи 3.11. Сифати сандуқи қарзии низоми бонкӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Тибқи таҷрибаи ҷаҳонӣ ҳангоми ҳисоб намудани ҳиссаи ҚҶФ дар сандуқи қарзӣ қарзҳои зиёда аз 90 рӯз батаъхирато ба инобат гирифта мешаванд, ки дар ҷамъбасти соли ҳисоботӣ 3,3 фоизро ташкил дод.

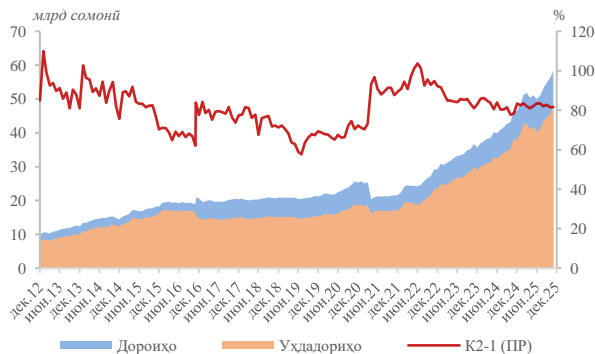
Дар соли ҳисоботӣ аз рӯи ҚҶФ ба маблағи 1 834,8 млн сомонӣ ФПТИ ташкил карда шудааст, ки ба 106,3 фоизи қарзҳои мазкур баробар мебошад.

3.2.4. Хавфи пардохтпазирӣ

Меъёри пардохтпазирӣ нишондиҳандаи асосии устувории молиявии низоми бонкӣ ба ҳисоб рафта, барои нигоҳ доштани эътимоди аҳоли нақши муҳим дорад. Дар ҷамъбасти соли 2025 сатҳи пардохтпазирии низоми бонкӣ аз ҳудуди муқарраршуда ба андозаи 51,6 фоиз зиёд таъмин карда шуда, ба 81,6 фоиз баробар гардид.

Аз сатҳи муқарраргардида зиёд иҷро шудани талаботи меъёри мазкур баҳри таъмини устувории молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ, баланд бардоштани сатҳи эътимоднокии аҳоли ба низоми бонкӣ ва васеъ намудани доираи фаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ заминаи мусоид фароҳам меорад.

Диаграммаи 3.12. Меъёри пардохтпазирӣ дар низоми бонкӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Таҳлили фаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар алоҳидагӣ нишон медиҳад, ки дар интиҳои соли 2025 меъёри пардохтпазирӣ дар бонкҳо ба 80,4 фоиз ва дар бонкҳои низомсоз ба 74,3 фоиз баробар гардида, дар ТАҚХ 121,0 фоизро ташкил намуд.

Пардохтпазирии асбӯрӣ бошад, дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 8,3 б.ф. зиёд шуда, ба 91,7 фоиз баробар гардид.

Ҳиссаи доройҳои пардохтпазир дар доройҳои умумии низоми бонкӣ дар интиҳои соли 2025 ба 44,1 фоиз баробар гардид, ки дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта 4,1 б.ф. зиёд мебошад. Нишондиҳандаи мазкур дар бонкҳо 44,4 фоиз ва дар ТАҚХ 39,5 фоизро ташкил дод, ки чиҳати нигоҳ доштани устувории молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва зиёд шудани эътимоди аҳоли муҳим арзёбӣ мегардад.

Нишондиҳандаи амонатҳо нисбат ба сандуқи қарзӣ тамоюли зиёдшавӣ дошта, аз 122,1 фоиз дар соли 2024 то ба 131,1 фоиз дар соли 2025 зиёд шуд, ки ин ба коҳиш ёфтани хавфи пардохтпазирӣ таъсири мусбат мерасонад.

Фишорсанчиши хавфи пардохтпазирӣ

Бо мақсади арзёбии хавфи пардохтпазирӣ ва паҳншавии он дар низоми бонкӣ аз ҷониби БМТ модули фишорсанчиши пардохтпазирӣ мавриди амал қарор дода шуд. Модули мазкур таъсири тағйироти эҳтимолии ворид ва хориҷ шудани маблағҳоро ба вазъи пардохтпазирии бонкҳо ва ТАҚХ дар ҳолатҳои ба фишор гирифта шудан зимни лаппишнокии воридшавӣ ва хориҷшавии маблағҳои ташкилотҳои қарзӣ барои ҳар як қисми таркибии доройҳо ва уҳдадорӣҳо арзёбӣ мекунад.

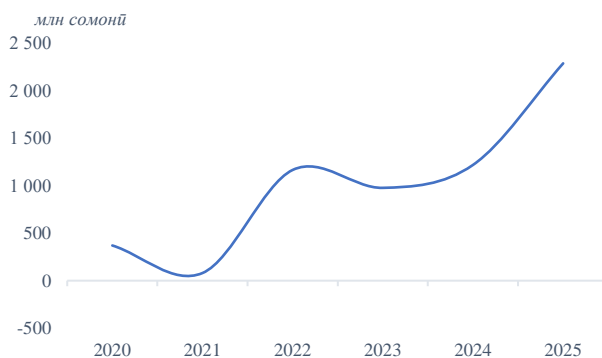
Ба интиҳои соли 2025 тибқи баҳогузорӣ аз рӯи натиҷаи фишорсанчиш бармеояд, ки аксари бонкҳо ва ТАҚХ аз рӯи сценарияи паст ба чунин хавфҳо начандон осебпазиранд ва аз рӯи ҳаҷм тавофути фосилавӣ аз рӯи пардохтпазирӣ начандон калон аст.

Аз рӯи се сценария – паст, муътадил ва шиддатнок паҳншавии хавфи пардохтпазирӣ аз рӯи давраҳои яқум ва дуюм дар охири сол ба чашм намерасад.

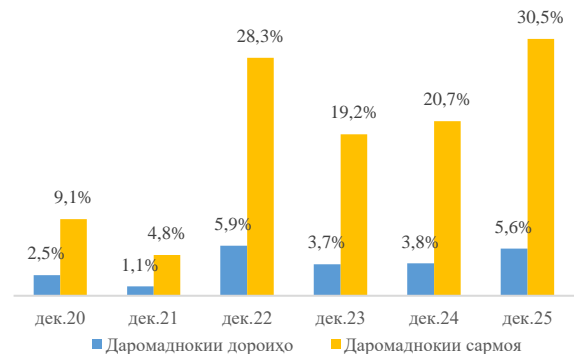
3.2.5. Хавфи даромаднокӣ

Дар интиҳои соли 2025 фаъолияти аксари ташкилотҳои қарзии молиявӣ (бонкҳо ва ТАҚХ) бо фоида чамбаст гардид, ки ба зиёдшавии фоидаи софи низоми бонкӣ боис шуд. Дар робита ба ин, фоидаи софи низоми бонкӣ ба 2 288,4 млн сомонӣ баробар гардид, ки дар муқоиса ба соли қаблӣ ба андозаи 87,8 фоиз зиёд мебошад.

Диаграммаи 3.13. Фоидаи софи низоми бонкӣ

Диаграммаи 3.14. Даромаднокии низоми бонкӣ

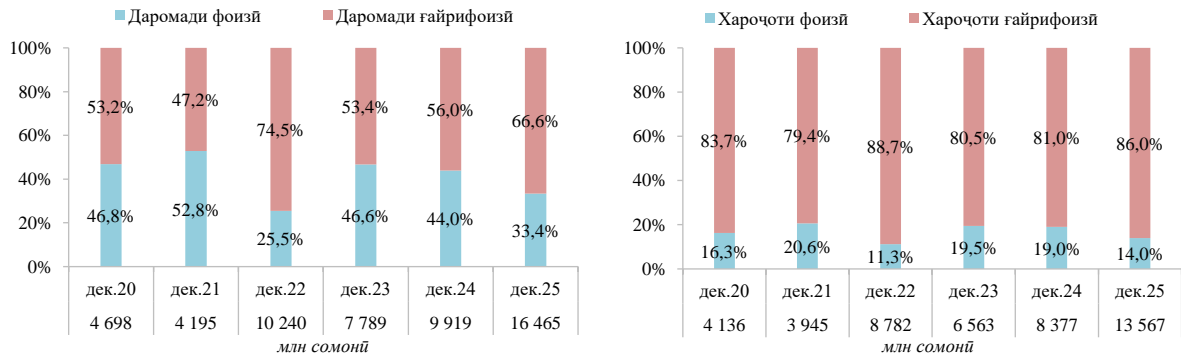
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Вобаста ба ин, нишондиҳандаҳои даромаднокии низоми бонкӣ аз рӯи дороиҳо ва сармоя мувофиқан ба андозаи 1,8 б.ф. ва 9,8 б.ф. афзуда, мутаносибан ба 5,6 фоиз ва 30,5 фоиз баробар шуданд.

Дар давраи баррасишаванда даромади умумии низоми бонкӣ ба 16,5 млрд сомонӣ баробар гардид, ки дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 66,0 фоиз зиёд мебошад. Ҳиссаи даромади фоизӣ дар даромади умумӣ ба 33,4 фоиз ва ҳиссаи даромади ғайрифоизӣ бошад, ба 66,6 фоиз баробар гардид.

Зиёдшавии ҳиссаи даромади ғайрифоизӣ дар соли ҳисоботӣ нишонаи коҳиш ёфтани даромади фоизӣ набуда, кӯшиши ташкилотҳои қарзии молиявиро дар гуногун намудани манбаъҳои даромад нишон медиҳад. Чунки дар соли ҳисоботӣ даромадҳои фоизӣ ва ғайрифоизии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар муқоиса ба соли 2024 мувофиқан ба андозаи 26,2 фоиз ва 2,0 маротиба афзуда, ба зиёд шудани фоидаи софи низоми бонкӣ мусоидат намуданд.

Диаграммаи 3.15. Сохтори даромад ва хароҷоти низоми бонкӣ

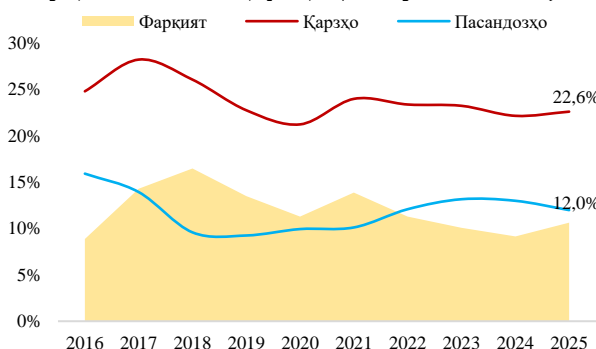

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Ҳаҷми хароҷоти умумии низоми бонкӣ дар соли 2025 дар муқоиса ба соли қаблӣ ба андозаи 62,0 фоиз афзуда, 13,6 млрд сомониро ташкил намуд. Дар баробари ин, дар соли ҳисоботӣ ҳаҷми хароҷоти фоизӣ ва ғайрифоизӣ нисбат ба соли гузашта мувофиқан ба андозаи 18,8 фоиз ва 72,1 фоиз зиёд шуда, ҳиссаи онҳо дар ҳаҷми умумии хароҷоти низоми бонкӣ мувофиқан ба 14,0 фоиз ва 86,0 фоиз баробар гардид.

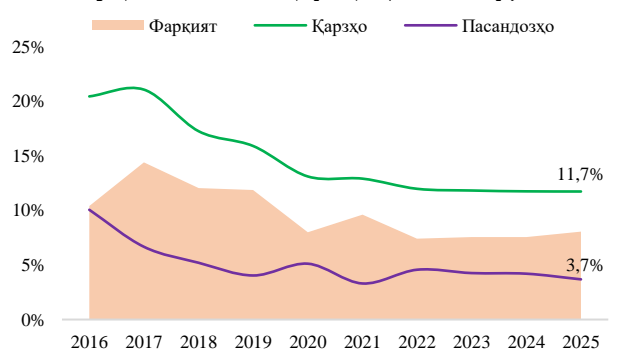
Ҷиҳати муайян намудани сатҳи муътадили даромадҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ таносуби даромади фоизии ҳолис нисбат ба даромади умумӣ ҳисоб карда шуд, ки то чӣ андоза аз фоизҳо вобаста будани онҳоро нишон медиҳад. Нишондиҳандаи мазкур дар ҷамъбасти соли ҳисоботӣ 52,3 фоизро ташкил дод.

Диаграммаи 3.16. Меъёри фоизи миёнавазн аз рӯи пасандозҳои муҳлатнок ва қарзҳо (бо пули миллӣ)

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Диаграммаи 3.17. Меъёри фоизи миёнавазн аз рӯи пасандозҳои муҳлатнок ва қарзҳо (бо асър)

Сарчашмаи асосии ташаккули даромадҳои ташкилотҳои қарзии молиявӣ доройҳои даромаднок ба ҳисоб рафта, дар интиҳои соли 2025 ба 57,5 фоизи доройҳои низоми бонкӣ баробар гардиданд.

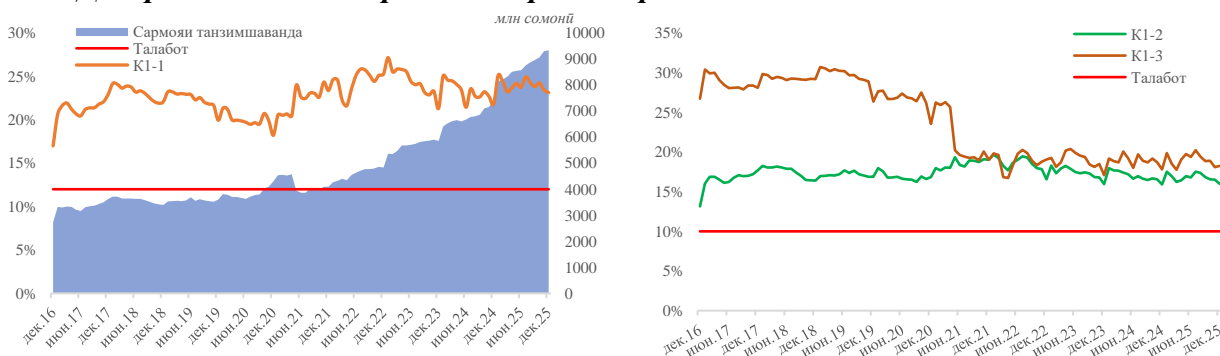
Давоми чанд соли охир фоизи миёнавазнии қарзҳо бо пули милли ва асъори хориҷӣ раванди қоҳишбӣ дошта, дар интиҳои соли 2025 мутаносибан ба 22,6 фоиз ва 11,7 фоиз баробар гардид.

Қобили қайд аст, ки пасандозҳо яке аз сарчашмаҳои муҳимми маблағгузориҳои дохилӣ барои ташкилотҳои қарзии молиявӣ ба ҳисоб рафта, ба рушди фаъолияти низоми бонкӣ ва иқтисодиёти кишвар мусоидат менамоянд. Дар ин раванд, меъёри фоизи қарзҳо аз арзиши пасандозҳо вобастагӣ дошта, бо пастшавии арзиши пасандозҳо шароити мусоид чиҳати пешниҳоди қарзҳо бо меъёрҳои фоизии нисбатан дастрас фароҳам меояд.

3.2.6. Хавфи қобили пардохт

Меъёри кифоятии сармоя (К1-1) дар ҷамъбасти моҳи декабри соли 2025 дар сатҳи 23,1 фоиз таъмин карда шуд, ки аз ҳудуди муқарраршуда ба андозаи 11,1 б.ф. зиёд мебошад. Қобили зикр аст, ки дар соли ҳисоботӣ нишондиҳандаи меъёри кифоятии сармоя (К1-1) аз ҷониби ҳамаи ташкилотҳои қарзии молиявӣ тибқи талабот иҷро карда шуд.

Диаграммаи 3.18. Кифоятии сармоя дар низоми бонкӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Меъёрҳои кифоятии сармоя (К1-2) ва (К1-3) ҳам дар доираи талаботи муқарраршуда иҷро гардида, мутаносибан ба 16,0 фоиз ва 18,2 фоиз баробар шуданд. Дар ҷамъбасти соли ҳисоботӣ талаботи меъёри (К1-2) танҳо аз ҷониби як бонк иҷро нагардид.

Фишорсанчиш

Чиҳати муайян намудани таъсири хавфи қарзӣ ба МКС бо назардошти тибқи танзимот ташкил намудани ФПТИ ва зарбаҳо бо ду сценария – зиёдшавии ҚҒФ ба андозаи 5 б.ф. (сценарияи яқум) ва 10 б.ф. (сценарияи дуюм) фишорсанчиш гузаронида шуд.

Ҷадвали 3.1. Таъсири хассосияти хавфи қарзӣ ба МКС аз рӯи натиҷаи фишорсанҷиш (ба ҳолати 31 декабри соли 2025)

	Низоми бонкӣ	Бонкҳо	Бонкҳои низомсоз	Бонкҳои хориҷӣ	ТАҚХ
Ҳолати асли					
- ҚФФ	6,7%	6,9%	12,8%	1,9%	2,9%
- ФПТИ барои ҚФФ	106,5%	107,4%	99,2%	90,4%	68,4%
- МКС (К1.1)	23,1%	23,1%	23,9%	18,1%	24,0%
Таъсир ба МКС (К1.1)					
- ташкили ФПТИ тибқи танзимот	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-0,1%
- зиёд гардидани ҚФФ ба миқдори 5 б.ф.	-0,9%	-0,9%	-1,0%	-1,3%	-0,8%
- зиёд гардидани ҚФФ ба миқдори 10 б.ф.	-1,8%	-1,8%	-2,0%	-2,8%	-1,7%
МКС (К1.1) пас аз зарба					
- ташкили ФПТИ тибқи танзимот	23,1%	23,1%	23,9%	18,1%	23,9%
- зиёд гардидани ҚФФ ба миқдори 5 б.ф.	22,3%	22,2%	23,0%	16,8%	23,1%
- зиёд гардидани ҚФФ ба миқдори 10 б.ф.	21,3%	21,2%	21,9%	15,3%	22,2%

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

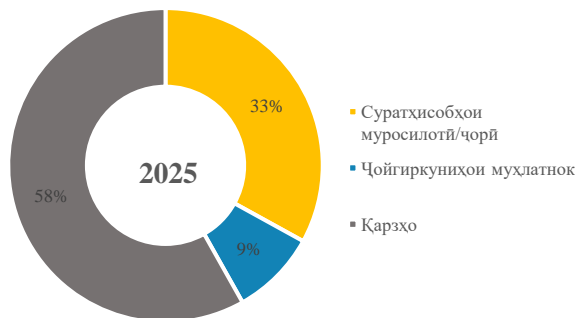
Ба ҳисоби миёна МКС пас аз зарба аз рӯи сценарияҳо барои низоми бонкӣ мувофиқан дар ҳудуди 22,3 фоиз ва 21,3 фоиз қарор мегирад, ки аз меъёри муқарраршуда (12 фоиз) зиёд мебошад. Бояд қайд намуд, ки пас аз татбиқи сценарияҳои болозикр новобаста аз нисбатан коҳишёбии МКС, норасоии сармоя дар низоми бонкӣ ба назар намерасад.

3.2.7. Хавфи ҳамбастагӣ

Хавфи ҳамбастагӣ дар ташкилотҳои қарзӣ ба ҳолатҳои ишора менамояд, ки вобастагии байни маблағҳои ҷалбшуда ва ҷойгиркардашуда метавонад ба сатҳи устувории молиявӣ таъсири манфӣ расонад. Ба таври дигар, хавфи ҳамбастагӣ ин хатари паҳн шудани мушкilotи молиявӣ аз як ташкилотҳои қарзӣ ба дигар ташкилотҳои қарзӣ ё ба тамоми низоми молиявӣ буда, ба он ишора мекунад, ки ташкилотҳои қарзӣ бо ҳамдигар алоқаманд мебошанд ва хавфҳои муштарак доранд.

Хавфи мазкур барои низоми бонкӣ муҳим ба ҳисоб рафта, метавонад ба пардохтпазирӣ, устуворӣ ва қобилияти идоракунии хавфҳо таъсир расонад. Зеро дар ҳолати ба мушкilot дучор гардидани ташкилотҳои қарзие, ки сатҳи зиёди ҳамбастагӣ дорад, сабаби зиёд шудани хавфи таҷаммуъ ва боиси ба вучуд омадани хавфи низом мегардад.

Диаграммаи 3.19. Ҳамбастагӣ аз рӯи амалиёт

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Таҳлили ҳамбастагӣ байни 34 ташкилотҳои қарзӣ аз рӯи амалиёти қарзӣ, ҷойгиркунӣ ва гузаронидани амалиёти муросилотӣ тавассути суратҳисобҳои муросилотӣ гузаронида шуд. Бояд қайд намуд, ки гузаронидани амалиёт байни 2 ташкилоти қарзӣ аз рӯи се амалиёт хавфи эҳтимолии дучоршавии ҳамбастагиро нишон медиҳад.

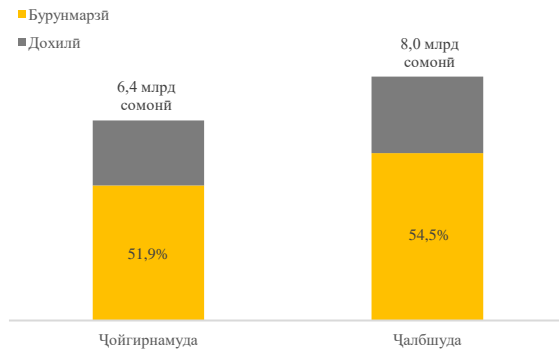
Ҳамбастагии низоми молиявӣ, ки тавассути робитаҳои мустақим ва ғайримустақими молиявӣ ба вуҷуд меояд, як омили пайдоиши хавфи низом мебошад. Ин робитаҳо ба он оварда мерасонанд, ки зарбаҳо аз як иштирокчии бозор ба дигар иштирокчиён интиқол ёфта, ба ин васила хавф дар тамоми низоми молиявӣ паҳн шавад.

3.2.8. Хавфи ҷуғрофӣ

Ҳамбастагии бурунмарзӣ дар ташкилотҳои қарзии Тоҷикистон масъалаи муҳиме мебошад, ки ба сатҳи устувории молиявӣ ва низоми бонкӣ таъсир мерасонад. Ҳамбастагӣ бо ташкилотҳои молиявии байналмилалӣ ва бонкҳои хориҷӣ метавонад манфиатҳои молиявӣ, дастрасӣ ба технологияҳои пешрафта ва таҷрибаи идоракуниро таъмин намояд. Вале дар баробари ин, он таъсири эҳтимолии як қатор хавфҳоро зиёд менамояд.

Маълумоти дастрасбуда аз он шаҳодат медиҳад, ки ташкилотҳои қарзии ватанӣ дар соли ҳисоботӣ маблағҳои худро дар ҳаҷми умумии 3,3 млрд сомонӣ дар ташкилотҳои молиявии байналмилалӣ, бонкҳо ва дигар ташкилотҳои молиявии мамолики хориҷ ҷойгир намуда, аз онҳо дар ҳаҷми 4,4 млрд сомонӣ маблағҳоро ҷалб намудаанд. Қобили қайд аст, ки маблағҳои аз сарчашмаҳои бурунмарзӣ ҷалбнамудаи ташкилотҳои қарзӣ 16,1 фоизи сандуқи қарзии низоми бонкиро ташкил медиҳад. Илова бар ин, 54,5 фоизи маблағҳои ҷалбшуда ба ташкилотҳои молиявии хориҷӣ рост меояд.

Диаграммаи 3.20. Ҳамбастагии бурунмарзии ташкилотҳои қарзӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

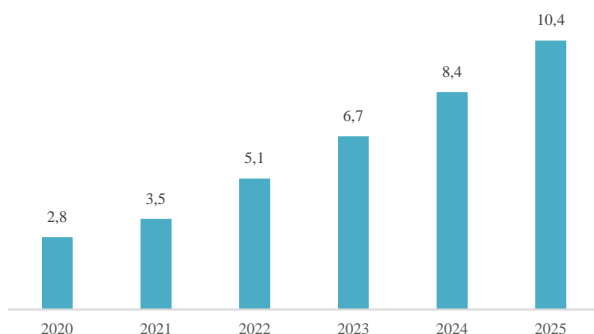
Қайд кардан бамаврид аст, ки қарзҳои ташкилотҳои байналмилалӣ, одатан, бо шартҳои беҳтари ғоизӣ ҷалб шуда, ҳамкорӣ бо онҳо эътимоди сармоягузори доҳилӣ ва хориҷиро ба ташкилоти қарзӣ зиёд менамояд. Саҳмдорони ташкилотҳои қарзие, ки аз хориҷи кишвар маблағҳоро зиёд ҷалб намудаанд, шахсони ҳуқуқӣ ва воқеии хориҷӣ мебошанд. Саҳҳомони хориҷӣ метавонанд ба ташкилоти қарзӣ сармояи зиёд ворид намуда, қобилияти қарздиҳии онҳоро бештар намоянд. Ҳамчунин, ҳузури саҳҳомони хориҷӣ ташкилотҳои қарзиро ба шабақаҳои байналмилалӣ молиявӣ пайваست намуда, барои рушди ҳамкорӣ бо муассисаҳои молиявӣ шароити мусоид фароҳам меоварад.

4. НИЗОМИ ПАРДОХТ

Низоми пардохт яке аз ҷузъҳои асосии инфрасохтори молиявӣ буда, гардиши муомилоти ғайринақдӣ кишварро таъмин менамояд. Вазифаи БМТ дар самти низоми пардохт пеш аз ҳама таъмини фаъолияти самаранок ва мунтазами низомҳои пардохтӣ, анҷомдиҳии саривақтӣ ва бехатарии ҳисоббаробаркунӣ ва пардохтҳо дар кишвар мебошад.

Кортҳои пардохтии бонкӣ. Ба санаи 31 декабри соли 2025 миқдори умумии кортҳои пардохтии бонкӣ 10,4 млн ададро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта ба андозаи 23,7 Ҷ зиёд мебошад. Аз шумораи умумии кортҳои пардохтии бонкӣ 51,7 Ҷ ба кортҳои пардохтии Низоми пардохти миллии “Корти милли”¹, 13,9 Ҷ ба кортҳои пардохтии муштарақнишони “Express Pay - Корти милли”², 21,0 Ҷ ба кортҳои низомҳои пардохтии байналмилалӣ (Visa, Mastercard ва UnionPay), 9,6 Ҷ ба кортҳои “UnionPay-Корти милли”³, 1,9 Ҷ ба кортҳои пардохтии низомҳои дохилии ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва 1,9 Ҷ ба кортҳои пардохтии Низоми пардохтии “Express Pay” мансуб мебошанд.

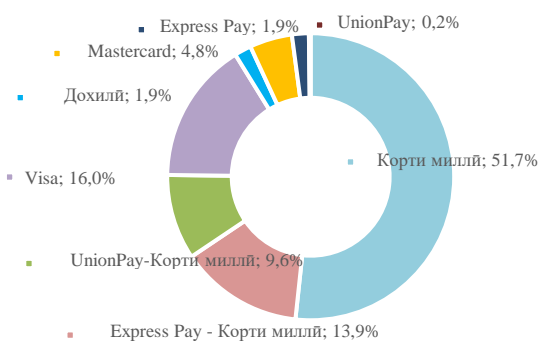
Диаграммаи 4.1. Шумораи кортҳои пардохтии бонкӣ (млн адад)

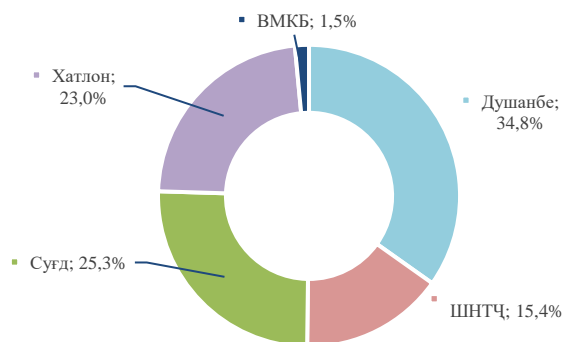
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Тақсимои шумораи кортҳои пардохтии бонкӣ аз рӯи минтақаҳо нишон медиҳад, ки дар давраи ҳисоботӣ аз шумораи умумии онҳо 34,8 Ҷ ба шаҳри Душанбе, 25,3 Ҷ ба вилояти Суғд, 23 Ҷ ба вилояти Хатлон, 15,4 Ҷ ба ШНТҶ ва 1,5 Ҷ ба ВМКБ рост меояд.

Диаграммаи 4.2. Ҳиссаи кортҳои пардохтии бонкӣ аз рӯи низомҳои пардохтӣ

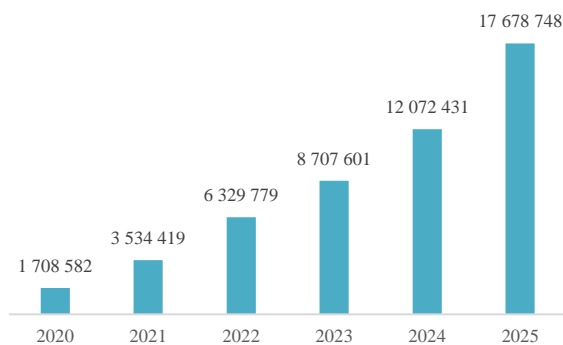
Диаграммаи 4.3. Ҳиссаи кортҳои пардохтии бонкӣ аз рӯи минтақаҳо

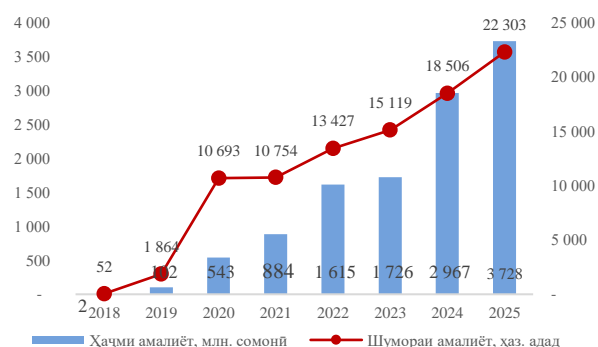
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Ҳамёнҳои электронӣ. Қобили зикр аст, ки тайи солҳои охир истифодаи ҳамёнҳои электронии ташкилотҳои қарзии молиявӣ дар кишвар босуръат афзуда, шумораи умумии онҳо ба санаи 31 декабри соли 2025 ба 17,7 млн адад расид, ки нисбат ба ҳамин санаи соли гузашта ба миқдори 5,6 млн адад ё 46,4 фоиз зиёд мебошад. Дар давоми соли ҳисоботӣ 27 ташкилоти қарзии молиявӣ хизматрасониҳоро тариқи ҳамёнҳои электронӣ пешниҳод намуданд.

Диаграммаи 4.4. Шумораи ҳамёнҳои электронӣ (адад)

Диаграммаи 4.5. Шумора ва ҳаҷми амалиёт тавассути ҳамёнҳои электронӣ

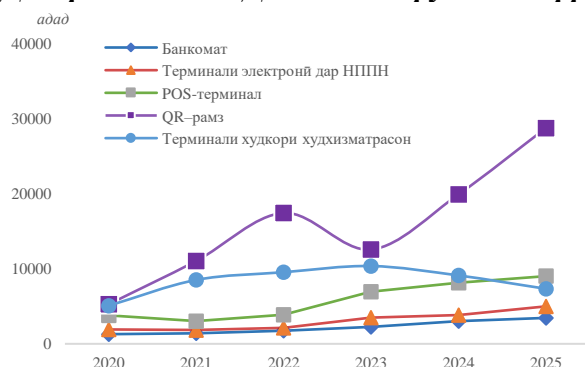
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Дар соли 2025 тавассути ҳамёнҳои электронӣ 22 303,4 ҳаз адад амалиёти пардохти ғайринақдӣ ба маблағи 3 727,6 млн сомонӣ анҷом дода шуд, ки нисбат ба соли гузашта мувофиқан 20,5 фоиз ва 25,6 фоиз зиёд мебошад.

Инфрасохтори пардохтӣ. Ба санаи 31 декабри соли 2025 инфрасохтори пешниҳоди пули нақд аз 3 453 адад банкомат ва 4 991 адад терминали электронӣ дар нуқтаҳои пешниҳоди пули нақд иборат буд, ки нисбат ба ҳамин санаи соли 2024 мувофиқан ба андозаи 14,9 фоиз ва 30,8 фоиз зиёд мебошанд.

Илова бар ин, барои анҷом додани пардохтҳои ғайринақдӣ ба санаи ҳисоботӣ дар муассисаҳои савдо ва хизматрасонӣ 9 017 POS-терминал насб карда шуд, ки нисбат ба ҳамин санаи соли 2024 ба андозаи 10,8 фоиз зиёд мебошад. Инчунин, дар муассисаҳои савдо ва хизматрасонӣ 28 762 QR-рамзи ягона насб карда шуд, ки дар муқоиса ба 31 декабри соли 2024 ба андозаи 44,4 фоиз зиёд мебошад. Шумораи терминалҳои худкори худхизматрасон бошад, ба санаи ҳисоботӣ ба 7 330 адад баробар гардид.

Диаграммаи 4.6. Динамикаи рушди инфрасохтори пардохтӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Амалиёти ғайринақдӣ. Дар соли 2025 бо истифодаи воситаҳои электрони пардохтӣ (кортҳои пардохтии бонкӣ ва ҳамёнҳои электронӣ) 136,0 млн адад амалиёти ғайринақдӣ ба маблағи 42,4 млрд сомонӣ гузаронида шуд, ки ин нишондиҳандаҳо нисбат ба соли 2024 аз рӯи шумора 47,1 фоиз ва аз рӯи ҳаҷми амалиёти гузаронидашуда 39,8 фоиз зиёд мебошанд.

Диаграммаи 4.7. Ҳаҷми амалиёт бо истифодаи воситаҳои электрони пардохтӣ ва ҳиссаи пардохтҳои ғайринақдӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Таносуби ҳаҷми амалиёти гирифтани пули нақд ва пардохтҳои ғайринақдӣ моли хизматрасонӣ бо истифода аз воситаҳои электрони пардохтӣ дар маҷмӯъ 70,6 фоиз ба 29,4 фоизро ташкил дод, ки ҳиссаи пардохтҳои ғайринақдӣ дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 3,2 б.ф. зиёд мебошад. Танҳо дар моҳи декабри соли 2025 ҳиссаи пардохтҳои ғайринақдӣ нисбат ба моҳи декабри соли 2024 ба андозаи 9,4 б.ф. афзуда, 38,9 фоизро ташкил дод.

Вазъи ҷорӣ рушди ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ нишон медиҳад, ки аксари соҳибкорони бахши хусусӣ аз насби POS-терминал, QR-рамз ва қабули пардохти ғайринақдӣ худдорӣ мекунанд, ки ин ҳолат барои гузариши пурра ба ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ монеаи ҷиддӣ эҷод менамояд.

Мушкилоти дигаре, ки дар бахши давлатӣ вучуд доранд, ин аз тарафи баъзе мақомот то ҳол қабул гардидани пули нақд аз аҳоли ҳангоми пешниҳоди хизматрасонии муздноки давлатӣ, бо истифодаи корти пардохтии корманди мақомоти давлатӣ пардохт намудани маблағи хизматрасонии давлатӣ ва ғайрифайол мондани терминалҳои электронӣ ба ҳисоб мераванд.

5. НИЗОМИ СУҒУРТА

Соҳаи суғурта ҳамчун чузъи муҳимми низоми молиявии кишвар дар таъмини суботи макроиқтисодӣ, ҳифзи манфиатҳои молиявии аҳоли ва субъектҳои хоҷагидорӣ, инчунин рушди устувори низоми молиявӣ нақши назаррас дорад. Дар шароити муосири рушди иқтисодӣ тақвияти механизмҳои идоракунии хавфҳо яке аз омилҳои асосии таъмини суботи молиявӣ ба ҳисоб меравад.

Суғурта ба сифати механизми самараноки тақсимои хавфҳо баромад намуда, таъсири манфии офатҳои табиӣ, садамаҳо, хавфҳои истехсолӣ ва дигар ҳолатҳои ғайриҷашмдоштро хоҳиш медиҳад ва ба ин васила сарбории молиявию ба буҷети давлатӣ кам менамояд.

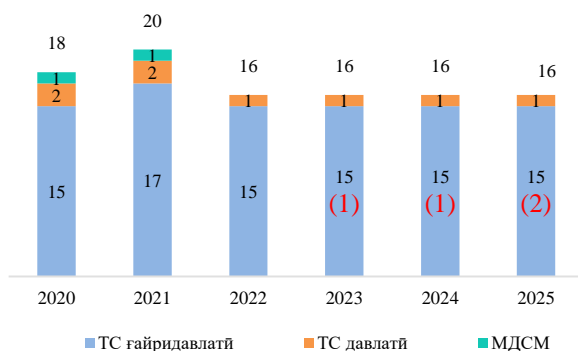
Баҳри расидан ба ҳадафҳои созидаи ҳукумати кишвар, БМТ ҳамчун мақоми назорати суғуртавӣ татбиқи ислоҳоти соҳаи суғуртаро роҳандозӣ намуда истодааст, ки ба таъмини суботи низоми молиявии мамлакат таъсири мусбӣ мерасонад.

Дар соли сипаришуда чиҳати идомаи ислоҳоти пешгирифтаи низоми суғуртаи мамлакат як қатор корҳо амалӣ карда шуданд, ки минбаъд шаффофият, устуворӣ ва эътимоднокии соҳаро таъмин намуда, ба ин васила заминаи мусоиди рушди онро фароҳам меорад.

Нишондиҳандаҳои асосии низоми суғурта

Ба ҳолати 31 декабри соли 2025 дар ҳудуди ҚТ 16 ташкилоти суғуртавӣ, аз ҷумла 1 ташкилоти суғуртавии давлатӣ ва 15 ташкилоти суғуртавии ғайридавлатӣ фаъолият намуданд. Аз ин теъдод 2 ташкилоти суғуртавӣ ба фаъолияти азнавсуғуртакунии низ машғул мебошанд. Дар соли ҳисоботӣ 66 адад филиалҳо ва 6 адад намояндагиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ хизматрасониҳои худро ба аҳолии кишвар пешниҳод намуданд.

Диаграммаи 5.1. Сохтори низоми суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон (бо адад)

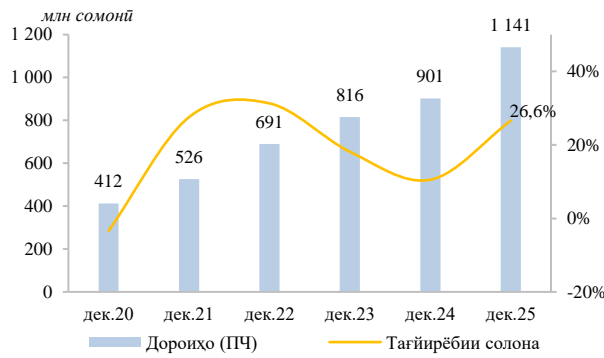
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Дар соли ҳисоботӣ шумораи ташкилотҳои суғуртавӣ дар қиёс ба соли 2021, бинобар татбиқи сиёсати аз миқдор ба сифати БМТ чиҳати таъмини шаффофият дар бозори суғурта ба миқдори 4 адад кам гардидааст.

Натиҷаи ҷамъбасти фаъолияти низоми суғуртаи кишвар дар соли 2025 нишон медиҳад, ки нишондиҳандаҳои асосии соҳа рушди устувор доштанд.

Дороиҳои ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунии) дар соли 2025 ба 1 141,2 млн сомонӣ баробар шуданд, ки нисбат ба соли қаблӣ ба маблағи 239,7 млн сомонӣ ё ба андозаи 26,6 фоиз зиёд мебошанд.

Диаграммаи 5.2. Дороиҳои ташилотҳои суғуртавӣ

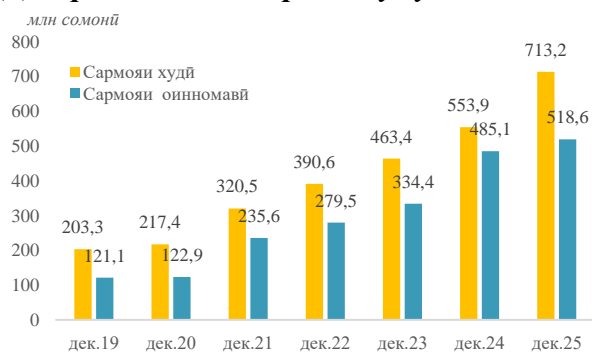
Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Тағйирёбии ҳаҷми умумии дороиҳои низоми суғурта дар солҳои охир нишон медиҳад, ки соҳа ба таври устувор рушд намуда, тавассути таъсири занҷиравӣ ба воситаи низоми бонкӣ таъсири худро ба низоми молиявии кишвар ва дар умум ба иқтисоди миллӣ расонида истодааст. Ин раванд дар он асос меёбад, ки ҳамазола ҳаҷми пардохту чубронҳои суғуртавӣ, пасандозҳои бонкӣ, сармоязуориҳо, андозҳои пардохташуда ва ғоидаи бадастомадаи соҳаи суғурта тамоюли афзуншавӣ дорад.

Илова бар ин, сифати дороиҳои низоми суғуртаи кишвар ба тадриҷ беҳтар гардида, сатҳи дороиҳои пардохтпазир дар соли 2025 ба 80,2 ғоиз баробар гардид, ки устувории молиявии соҳаро иғода менамояд. Дар соли ҳисоботӣ дороиҳои низоми суғурта ба 1,7 ғоизи дороиҳои умумии низоми молиявӣ баробар гардида, нисбат ба ММД 0,6 ғоизро ташкил дод.

Афзоиши дороиҳои низоми суғурта дар соли ҳяоботӣ асосан аз ҳисоби зиёдшавии бомароми сармоияи худӣ ба амал омад. Дар соли 2025 сармоияи худии низоми суғурта ба 713,2 млн сомонӣ баробар шуд, ки нисбат ба соли қаблӣ ба андозаи 28,8 ғоиз зиёд мебошад. Вобаста ба ин, меёрҳои мақбули муқаррарнамудаи мақоми назорати суғуртавӣ аз чониби ташкилотҳои суғуртавӣ риоа гардида, устувории молиявии низом низ давра ба давра таъмин гардида истодааст.

Диаграммаи 5.3. Сармоияи умумии низоми суғурта

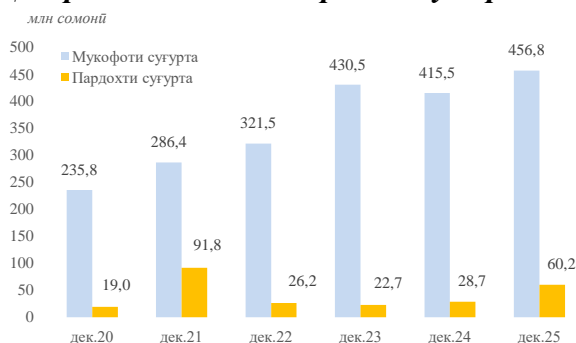

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Мукоғоти суғуртавӣ яке аз нишондиҳандаҳои муҳимми инъикоскунандаи ғаъолнокии ташкилотҳои суғуртавӣ ва сарчашмаи асосии даромади онҳо маҳсуб ёфта, дар соли 2025 маблағи 456,8 млн сомониро ташкил намуд, ки нисбат ба соли қаблӣ ба андозаи 9,9 ғоиз зиёд мебошад.

Дар соли 2025 пардохту чубронҳои суғуртавӣ дар мукоиса ба соли қаблӣ ба андозаи 2,1 маротиба зиёд гардида, маблағи 60,2 млн сомониро ташкил дод.

Диаграммаи 5.4. Тағйирёбии мукофот ва пардохти суғуртавӣ

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Пардохти суғуртавӣ нисбат ба солҳои қаблӣ зиёд шуда бошад ҳам, аммо он ҳанӯз дар сатҳи паст қарор дорад, ки яке аз мушкилоти мавҷудаи соҳаи суғуртаи кишвар ба ҳисоб рафта, андешидани чораҳои заруриро тақозо менамояд.

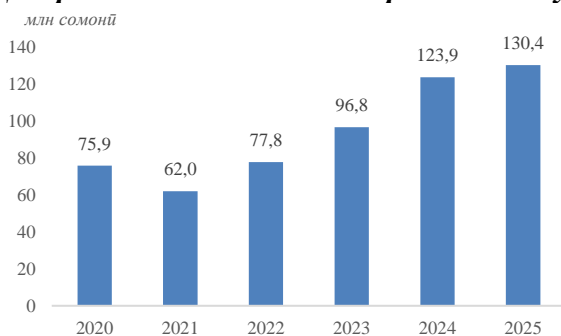
Мушкилоти дигари соҳа сатҳи пасти боварии аҳоли ба хизматрасониҳои суғуртавӣ мебошад, ки ба сифати хизматрасонӣ, таносуби пардохту ҷубронҳои суғуртавии умумӣ ва устувории молиявии низом вобастагии амиқ дорад.

Шумораи шартномаҳои суғуртаи басташуда ифодакунандаи фаъолнокии низоми суғуртаи кишвар буда, дар соли 2025 ба 2,5 млн адад баробар гардид, ки дар қиёс ба соли қаблӣ ба андозаи 8,7 фоиз зиёд мебошад.

Хавфҳои базиммагрифтаи ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) дар соли 2025 маблағи 119,9 млрд сомониро ташкил доданд. Дар робита ба ин, хавфҳои ба азнавсуғуртакунӣ интиқолдодаи ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) дар соли ҳисоботӣ маблағи 59,5 млрд сомониро ташкил доданд, ки нисбат ба соли 2024 ба андозаи 42,5 фоиз кам мебошанд. Нишондиҳандаи мазкур аз як тараф вобаста ба идоракунии самараноки хавфҳои суғуртавӣ мусбӣ арзёбӣ гардида, аз тарафи дигар, бинобар боқӣ мондани хавфҳои калони суғуртавӣ, ба суботи молиявии низом метавонад таъсири манфӣ расонад.

Захираҳои суғуртавӣ, ки далели саривақт иҷро гардидани уҳдадорихои ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртакунӣ) мебошанд, дар муқоиса ба соли 2024 ба андозаи 37,8 фоиз зиёд шуда, дар соли ҳисоботӣ ба 352,0 млн сомонӣ баробар гардиданд. Тамоюли мазкур аз ҳисоби беҳтар шудани танзиму назорат дар самти ташаккулдиҳии захираҳои суғуртавӣ ва татбиқи амалии принципҳои асосии суғурта дар низом ба амал омада, ба ин васила минбаъд устувории соҳаи суғуртаро таъмин хоҳад намуд.

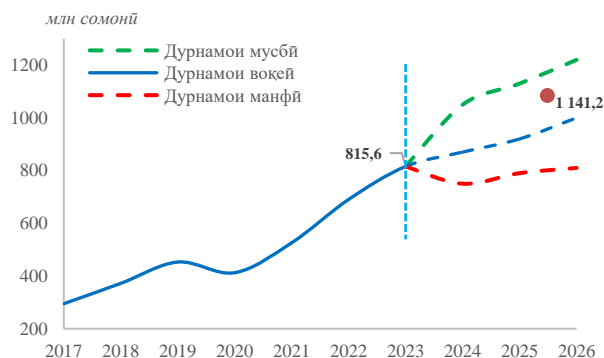
Диаграммаи 5.5. Ҷоидаи софи низоми суғурта

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Дар соли 2025 фоидаи софи низоми суғурта дар муқоиса ба соли қаблӣ ба андозаи 5,2 фоиз афзуда, ба 130,4 млн сомонӣ баробар гардид, ки он зиёдшавии андозҳои ба буҷети давлатӣ пардохташудаи ташкилотҳои суғуртавино нишон медиҳад. Дар давраи ҳисоботи андозҳои ба буҷети давлатӣ пардохташудаи ташкилотҳои суғуртави дар қиёс ба соли 2024 ба андозаи 29,6 фоиз зиёд шуда, 56,8 млн сомониро ташкил доданд.

Диаграммаи 5.6. Дурнамои рушди низоми суғурта дар давраи миёнамуҳлат

Манбаъ: маълумот ва ҳисобҳои БМТ.

Ҳамаи дастовардҳои соҳаи суғуртаи кишвар аз дурнамои миёнамуҳлати пешбининамудаи БМТ сарчашма гирифта, фаъолияти соҳаи суғурта бо назардошти татбиқи саривактии ислоҳоти банақшагирифташуда дар доираи дурнамо мусбӣ ҷамъбаст гардид.

6. КОРҶОИ АНҶОМШУДА ДАР САМТИ ТАЪМИНИ СУБОТИ МОЛИЯВӢ

БМТ дар давоми соли 2025 фаъолияти худро дар доираи дастуру супоришҳои Пешвои миллат, Президенти ҶТ баҳри солимгардонии низоми бонкии кишвар, татбиқи босамари сиёсати пулию қарзӣ ва асбӯрӣ чиҳати нигоҳдории сатҳи муътадили нархҳо ва қурби пули миллӣ, мукамалсозии инфрасохтори низоми бонкӣ, ҷоннок намудани миёнаравии молиявӣ, баланд бардоштани эътимоди мардум нисбат ба ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва таъмини устувории молиявии низоми бонкию суғурта равона намуд.

1. Тибқи “Самтҳои асосии сиёсати пулию қарзии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2026 ва давраи миёнамуҳлат” аз рӯи иҷрои қисми бештари принципҳои асосии речаи ҳадафгирии таваррум, БМТ тасмим гирифт, ки шуруъ аз соли 2026 ба пешбурди речаи ҳадафгирии таваррум гузарад ва ислоҳоти зарурии боқимондари мунтазам амалӣ намояд.

2. Дастурамали №262 “Оид ба захираҳои ҳатмии ташкилотҳои қарзӣ аз рӯи пасандозҳо ва уҳдадорӣҳои дигари ба онҳо монанд” дар таҳрири нав таҳия карда шуд (қарори Раёсати БМТ аз 18 апрели соли 2025, №58).

3. Ба Дастурамали №189 “Дар бораи коғазҳои қиматноки Бонки миллии Тоҷикистон” тағйиру иловаҳо ворид карда шуданд (қарори Раёсати БМТ аз 4 ноябри соли 2025, №137).

4. Ба низомномаҳои “Кумитаи сиёсати пулию қарзии Бонки миллии Тоҷикистон” ва “Кумитаи қарзии Бонки миллии Тоҷикистон” тағйиру иловаҳо ворид карда шуданд.

5. Бо мақсади ҷорӣ намудани фишангҳои нави пулию қарзии исломӣ баҳри танзими сатҳи пардохтпазирии ташкилотҳои қарзии исломӣ ҳамкориҳо бо Бонки Осиеи Русд ба роҳ монда шуда, якҷанд вохӯриҳо гузаронида шуданд, инчунин ташрифи коршиносони байналмилалӣ барои омӯзиши бозор ва гузаронидани суҳбатҳои ҳузурӣ бо ташкилотҳои қарзии исломӣ ба роҳ монда шуда, корҳо дар ин самт идома доранд.

6. Чиҳати омӯзиш ва ташҳиси сохтори бозори пул дар ҶТ дар ҳамкорӣ бо Бонки Аврупоии Таҷдид ва Русд ва ширкати OG Research якҷанд чорабиниҳои муҳим баргузор карда шуда, бо мақсади тақвият додани таъсирбахшии фишангҳои сиёсати пулию қарзӣ, таҳкими модели ҚРМ ва тақмили иқтидори таҳлилию тадқиқоти кормандон якҷанд кӯмакҳои техникӣ пешниҳод карда шуданд.

7. Дар доираи Барномаи фишанги ҳамоҳангсозии сиёсат (Policy Consultation Instrument) равзанаи ягонаи иттилоотӣ оид ба қурбҳои амалиётии ташкилотҳои қарзии молиявӣ аз рӯи ҳамаи қисматҳои бозор (нақдӣ, ғайринақдӣ, ҳамени электронӣ, кортҳо, интиқоли маблағ) ҷорӣ карда шуд. Ин иқдом шаффофияти бозори асбӯро ба сатҳи сифатан нав бароварда, имконият фароҳам овард, ки иштирокчиёни бозор қарорҳои худро дар асоси маълумоти дақиқ, муқоисавӣ ва дастрас қабул намоянд. Ҳамзамон, ин раванд ба маҳдуд гардидани таҷрибаи бисёрқурбӣ, коҳиш ёфтани хавфҳои манипулятсияи қурбӣ ва рушди рақобати солим дар бозори асбӯр мусоидат намуд.

8. Дастурамали №261 “Дар бораи тартиби муайян ва эълон кардани қурби расмӣ асбӯри хоричӣ нисбат ба пули миллӣ” таҳия ва бо қарори Раёсати БМТ аз 17 январи соли 2025, №17 тасдиқ гардида, дар Вазорати адлияи ҶТ аз 21 апрели соли 2025, №1338 ба қайд гирифта шуд.

9. “Тартиби анҷом додани муҳолиҳои асбӯрӣ аз ҷониби Бонки миллии Тоҷикистон” таҳия ва бо қарори Раёсати БМТ аз 31 декабри соли 2025, №167 тасдиқ шуд, ки чиҳати

гузаронидани мудохилаҳои асбӯрӣ дар доираи талаботи ХБА ва таҷрибаи муосир замина гузошт.

10. Бо мақсади татбиқи сиёсати ягона ва шаффофи асбӯрӣ дар доираи речаи курбии «шинокунандаи танзимшаванда», танзими бозори дохилии асбӯр ва баланд бардоштани масъулияти иштирокдорони бозори асбӯр ҳангоми анҷом додани амалиёти асбӯрӣ бо мизочон, дар роҳи таъмини иҷрои талаботи банди 18 Дастурамали №251 “Дар бораи соҳаи истифода, тартиби муомилоти асбӯри хориҷӣ, тартиб ва қоидаҳои додан ва бозхонд намудани иҷозатнома барои фаъолият оид ба анҷомдиҳии амалиёти асбӯрӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” ба ташкилотҳои қарзии молиявӣ дастури БМТ аз 30 июни соли 2025, №07.6-733/2525 дода шуд.

11. БМТ чиҳати аз байн бурдани номутобиқатиҳо дар байни санадҳои танзимкунандаи амалиёти асбӯрӣ, дар доираи татбиқи чораҳо чиҳати беҳтар намудани фаъолияти бозори асбӯр, боз ҳам озод намудани раванди амалиёти асбӯрӣ, рафъи маҳдудиятҳо ва аз байн рафтани муҳиммият ва моҳияти баъзе аз дастурҳо вобаста ба танзиму назорати бозори дохилии асбӯр ва анҷоми амалиёти асбӯрӣ, марҳила ба марҳила бо мактуб (аз 13 августи соли 2025, №07.6-924/3210) 29 адад дастури қаблан ирсолгардидаро аз эътибор соқит намуд.

12. БМТ чиҳати таҳким бахшидани фаъолияти босуботи низоми бонкӣ ва таъмини рушди устувори он дар кишвар, инчунин беҳтар кардани сифати дороиҳо, пурзӯр намудани низоми идоракунии хавфҳо, зиёд намудани сармояи асосӣ, такмил додани усулҳои танзим, назорат ва батанзимдарории фаъолияти ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва баланд бардоштани эътимоднокии аҳоли ба низоми бонкӣ дар доираи салоҳияти худ корҳои заруриро анҷом дода истодааст.

13. Бо мақсади боз ҳам коҳиш додани хавфи қарзӣ ва беҳтар намудани сифати дороиҳо дар низоми бонкӣ, як қатор ташкилотҳои қарзӣ тибқи дарҳости БМТ нақшаи чорабиниҳо оид ба баргардонидани ҚҶФ, қарзҳо ва фоизҳои ғайринизомӣ ва фурӯши молу мулки барои бозфурӯш дар тавозуни онҳо мавҷудбуда таҳия намуда, вобаста ба иҷрои он ҳар моҳ ҳисобот пешниҳод менамоянд.

14. Чиҳати паст кардани фоизи қарзҳои аз ҷониби ташкилотҳои қарзии молиявӣ пешниҳодшаванда бо фармонҳои раиси БМТ гурӯҳи корӣ таъсис дода шуда, таҳлилҳои зарурӣ дар самти муайян намудани арзиши қарз, истифодаи пурраи иқтидорҳои ҷойдоштаи ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва коҳиш додани ҳиссаи хароҷоти дуҷуминдараҷа пайваستا гузаронида мешаванд.

15. Барои таъмини фаъолияти шаффофи ташкилотҳои қарзии молиявӣ, баланд бардоштани эътимоди аҳоли ва ҷалби маблағгузориҳо, маълумот дар бораи саҳмиядорони асосии бонкҳо, сармоягузориҳои бонкҳо ба сармояи дигар ташкилотҳову корхонаҳо ва нишондиҳандаҳои асосии молиявии ташкилотҳои қарзии молиявӣ мунтазам дар сомонаи БМТ нашр карда мешавад.

16. “Роҳнамо оид ба тартиби муайян намудани манфиатдори ниҳоии (молики) ташкилотҳои қарзии молиявӣ ва механизми истифодаи ин маълумот дар чараёни назорати бонкӣ” қабул карда шуд (бо Фармони БМТ аз 30 апрели соли 2025, №74/фф).

17. Бо қарори Раёсати БМТ аз 8 июли соли 2025, №90 “Тартиби таҳия ва муҳлати пешниҳоди ҳисоботҳои молиявӣ” тасдиқ гардида, аз 11 августи соли 2025, №1354 дар Вазорати адлияи ҚТ ба қайд гирифта шуд.

18. Бо қарори Раёсати БМТ аз 30 июни соли соли 2025, №86 “Номгӯи маълумоти тавсиявӣ барои нишон додан дар полиси суғуртавӣ” тасдиқ карда шуда, мавриди амал қарор дода шуд.

19. Бо қарори Раёсати БМТ аз 24 ноябри соли соли 2025, №145 “Феҳристи ҳисобҳои тавозунӣ барои ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртақунӣ)” ва “Тавсифи ҳисобҳои тавозунии ташкилотҳои суғуртавӣ (азнавсуғуртақунӣ)” тасдиқ карда шуда, мавриди амал қарор дода шуданд.

20. Лоихаи Қонуни ҚТ “Оид ба ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи ҳатмии ҷавобгарии гражданию ҳукукии соҳибони воситаҳои нақлиёт” таҳия карда шуд.

21. Лоихаи “Стратегияи БМТ оид ба рушди низоми суғурта барои солҳои 2026-2030” ва Нақшаи чорабиниҳои амалигардонии он таҳия гардида, барои баррасӣ ба Раёсати БМТ пешниҳод карда шуданд.

22. Дар ҳисоботи таҳиянамудаи БҶ оид ба риояи стандартҳо ва кодексҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар ҚТ, низоми суғуртаи мамлакат якумин маротиба дар сатҳи байналмилалӣ баҳогузорӣ карда шуда, ба он рейтинг дар сатҳи 2,3 муносиб доништа шуд.

23. Бо мақсади татбиқи самараноки Фармони Президенти ҚТ аз 22 июни соли соли 2023, №586 “Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ” ба Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” аз 2 январи соли соли 2025 иловаҳои дахлдор ворид карда шуданд, ки анҷом додани ҳамаи амалиёти суғуртавиरो ба таври ғайринақдӣ пешбинӣ намудаанд.

24. Бо мақсади рақамикунонии соҳаи суғуртаи кишвар дар ҳамкорӣ бо Агентии инноватсия ва технологияҳои рақамии назди Президенти ҚТ дар баҳши “Низоми суғурта”-и сомонаи БМТ “Низоми ягонаи суғуртаи электронӣ” таҳия ва барои истифодаи умум ҷойгир карда шуд, ки барои рушди минбаъдаи соҳаи суғуртаи кишвар, мутобиқ гардонидани он ба стандартҳои байналмилалӣ, таъмини шаффофият ва рақобати солим дар соҳа мусоидат менамояд.

25. Ба “Тартиби интиқоли фаромарзии маблағҳо ва фаъолияти низомҳои пардохтии анҷомдиҳандаи чунин интиқолҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” тағйиру иловаҳо ворид карда шуданд (қарори Раёсати БМТ аз 23 июли соли соли 2025, №96).

26. Ба “Тартиб оид ба ҷалби агентҳои бонкии пардохтӣ ва амалисозии назорати риояи шартҳои ҷалби онҳо” тағйиру иловаҳо ворид карда шуданд (қарори Раёсати БМТ аз 7 январи соли соли 2025, №12).

27. Ба Дастурамали №201 “Дар бораи хизматрасонии фосилавии бонкӣ” тағйиру иловаҳо ворид карда шуданд (қарори Раёсати БМТ аз 30 июни соли соли 2025, №88).

28. Рушди босуръати воситаҳои электронии пардохтӣ таъмин гардид (кортҳои пардохтии бонкӣ ба андозаи 23,7 фоиз ва ҳамёнҳои электронӣ ба андозаи 46,4 фоиз афзуданд).

29. Дар самти рушди низомҳои пардохтӣ афзоиши устувори шумораи иштирокдорон – ташкилотҳои қарзии молиявӣ таъмин гардид:

– Низоми пардохтии миллии “Корти миллий” — 32 ташкилотҳои қарзии молиявӣ (зиёдшавӣ 3,2 фоиз);

- Маркази миллии протсессингии интиқоли маблағҳо — 33 ташкилотҳои қарзии молиявӣ (зиёдшавӣ 6,5 фоиз) ва 4 низоми пардохтии байналмилалӣ (зиёдшавӣ 33,3 фоиз);
  - Низоми пардохтии “ВАТАН” — 29 ташкилотҳои қарзии молиявӣ (зиёдшавӣ 7,4 фоиз);
  - НПБ “Mastercard” (TJDS) — 6 ташкилотҳои қарзии молиявӣ (зиёдшавӣ 50,0 фоиз);
  - НПБ “UnionPay” (TJNNSS) — 10 ташкилотҳои қарзии молиявӣ (зиёдшавӣ 42,9 фоиз);
  - Низоми «QR-рамзи ягона» — 28 ташкилотҳои қарзии молиявӣ (зиёдшавӣ 7,7 фоиз).
- Дар баробари ин, ҳаҷми пардохтҳои байнибонкӣ тавассути низоми мазкур 147 фоиз афзуда, ба 1,6 млрд сомонӣ расид.

30. Инфрасохтори қабули пардохтҳо бо истифода аз POS-терминал ва QR-рамзи ягона ба таври назаррас густириш ёфт: 9 017 POS-терминал (12,0 фоиз зиёдшавӣ) ва 28 762 QR-рамзи ягона дар нуқтаҳои савдою хизматрасонӣ (44,4 фоиз зиёдшавӣ).

31. Шумора ва ҳаҷми амалиёти ғайринақдӣ ба таври назаррас зиёд гардиданд:

- бо истифода аз воситаҳои электронии пардохтӣ (кортҳои пардохтии бонкӣ ва ҳамёнҳои электронӣ) 136,0 млн амалиёти ғайринақдӣ ба маблағи 42,4 млрд сомонӣ гузаронида шуд, ки нисбат ба соли 2024 аз рӯи шумора 47,1 фоиз ва аз рӯи ҳаҷми амалиёт 39,8 фоиз зиёд мебошанд;
- ҳиссаи амалиёти ғайринақдии пардохти молу хизматрасонӣ тавассути воситаҳои электронии пардохтӣ ба 29,4 фоиз баробар гардид, ки нисбат ба соли 2024 ба андозаи 3,2 б.ф. зиёд мебошад.

32. Барои анҷом додани фаъолияти оператори низоми пардохтӣ ба ҚДММ “БЭСТ” оператори низоми пардохтии “БЭСТ”, ҚДММ “Цифровой платёж” оператори низоми пардохтии “SENDY” ва ҚДММ “Пардохти Осон” оператори низоми пардохтии “EASY PAY” иҷозатномаҳо дода шуданд.

33. Дар самти иҷрои фармони Президенти ҚТ аз 22 июни соли 2023, №586 “Дар бораи тадбирҳои вусъат додани ҳисоббарбаркунии ғайринақдӣ” корҳои назаррас анҷом дода шуданд:

- барои қабули пардохтҳои давлатӣ дар вазорату идораҳо, муассисаю ташкилотҳои давлатӣ 5 983 POS-терминал ва 5 397 QR-рамзи ягона насб карда шуданд;
- барои қабули маблағи хизматрасонии давлатӣ замимабарномаҳои мобилии 29 ташкилотҳои қарзии молиявӣ мавриди истифода қарор дода шуданд;
- гурӯҳҳои кории назорати татбиқи фармони Президенти ҚТ аз 22 июни соли 2023, №586 (иборат аз 52 қоруманди БМТ) ба муассисаҳои давлатӣ ва ташкилотҳои қарзии молиявӣ 6 539 маротиба ташриф оварда, корҳои фаҳмондадиҳӣ анҷом дода шуданд;
- иҷрои Нақшаи чорабиниҳо оид ба татбиқи фармони Президенти ҚТ аз 22 июни соли 2023, №586 ба 75,4 фоиз расид.

34. Стратегияи рушди низоми пардохти ҚТ барои солҳои 2015-2025 ба пуррагӣ иҷро гардид.

35. Самти “Шабақаҳои таҳвил ва хизматрасониҳои молиявии рақамӣ”-и Стратегияи миллии фарогирии молиявии ҚТ барои солҳои 2022 – 2026 ба пуррагӣ иҷро гардид.

36. Бо мақсади таҳким додани таҳлил ва мониторинги хавфҳо ба “Тартиби таҳияи харитаи хавфҳои низоми молиявӣ” тағйиру иловаҳо ворид карда шуданд (қарори Раёсати БМТ аз 24 ноябри соли 2025, №61).

ИХТИСОРАҶО

Агентии омор	Агентии омори назди Президенти ҚТ
АМА	Аморати Муттаҳидаи Араб
БТҚ	Бюрои таърихи қарзҳо
БМТ	Банки миллии Тоҷикистон
Бонкҳои хориҷӣ	Бонкҳо бо саҳми сармояи хориҷӣ
б.ф.	банди фоизӣ
БҶ	Банки Ҷаҳонӣ
Вазорати молия	Вазорати молияи ҚТ
ВМКБ	Вилояти Мухтори Кухистони Бадахшон
долл ИМА	доллари Иёлоти Муттаҳидаи Амрико
КВД	Корхонаи воҳиди давлатӣ
ҚҒФ	Қарзҳои ғайрифайол (зиёда аз 30 рӯз батаъхирфта)
КСМ	Кумитаи суботи молиявии Банки миллии Тоҷикистон
МКС	Меъёри кифоятии сармоя
млн	миллион
млрд	миллиард
МДСМ	Маркази дастгирии суғуртаи мутақобила
ММД	Маҷмуи маҳсулоти дохилӣ
Низомии бонкӣ	Бонкҳо ва ТАҚХ
ШНТҚ	Шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ
ПР	Паҳлӯи рост
ПЧ	Паҳлӯи чап
СХМ	Соҳибкории хурду миёна
ТАҚХ	Ташкилотҳои амонатии қарзии хурд
ТМХ	Ташкилотҳои маблағгузории хурд
Россия	Федератсияи Россия
ФПТИ	Фонди пушонидани талафоти имконпазир
Ҳазина	Ҳазинаи суғуртаи амонату пасандозҳои Тоҷикистон
ХБА	Ҳазинаи Байналмилалӣ Асёр
ҚТ	Ҷумҳурии Тоҷикистон